

Скандалозна історія містера Кеттла і місіс Мун

Комедія на 3 дії

Дійові особи

(в порядку їх появи):

Джордж Кеттл.

Місіс Твіг — служниця в домі Кеттла.

Моніка Твіг — її дочка.

Гардакр (олдермен) — член міського управління.

Стріт — поліцейський інспектор.

Делія Мун.

Генрі Мун — її чоловік.

Клінтон.

Доктор Гренок.

Дія відбувається протягом похмурого листопадового понеділка в квартирі Джорджа Кеттла в Брікмілі, містечку Середньої Англії.

Дія I

Вітальня в квартирі Джорджа Кеттла в невеликому містечку Брікмілі. Похмурий листопадовий ранок. Понеділок. Квартира міститься на першому поверсі солідної вікторіанської вілли. Двері з вітальні ведуть: у передпокій (праворуч), в кухню (ліворуч), а з аркового алькова (теж праворуч) — в спальню. Велике вікно у глибокій ніші виходить на вулицю. Треба гадати, що камін — біля «четвертої стіни». Кімната обставлена на холостяцький смак — потертими, але зручними меблями. Праворуч стоїть велика канапа, біля неї складаний столик, у протилежному кінці сцени — крісло й обідній стіл, ліворуч — невелика шафа, письмовий стіл ділової людини, телефон; у глибині сцени, праворуч, — велика радіола. Ввечері кімната освітлюється торшером (праворуч від письмового стола) та електричними бра на лівій і правій стінах. Вимикач бра — на лівій стіні.

Коли завіса піднімається, Джордж Кеттл — вродливий сорокалітній чоловік — сидить на канапі за столиком, закінчуючи сніданок. Він у темному діловому костюмі. Чутно, як надворі лле дощ. В кімнаті ще горить світло.

Кеттл з похмурим, сумним обличчям допиває чай, витирає губи, поволі складає серветку, встає з-за столу і йде в передпокій по капелюх, пальто, парасолю та шарф. Повернувшись, він кладе парасолю на обідній стіл, капелюх на маленький столик, пальто кидає на спинку канапи. Потім одягає шарф та пальто і прямує до дзеркала. Тут він надіває капелюх, струшує порошинки з пальта, бере теку з паперами, вимикає електрику і виходить. Чути, як грюкають за лаштунками вхідні двері. Кеттл робить все це спокійно й методично, не змінюючи виразу обличчя.

Як тільки зачиняються двері, місіс Твіг — похмура 50-річна служниця — входить справа і одразу ж вмикає радіоприймач; з нього лине гучна музика. Потім місіс Твіг виносить складаний столик та піднос з посудом і, швидко повернувшись з ганчіркою в руці, починає витирати меблі. Дзвонить телефон. Місіс Твіг бере трубку, але заважає музика. Служниця йде вимкнути радіоприймач, та коли знову підходить до телефону й гукає: «Алло, алло!», — той, хто дзвонив, уже повісив трубку. Місіс Твіг ще раз вмикає

радіоприймач, але телефон дзвонить знову. Цього разу вона спочатку вимикає радіо, а потім знімає трубку.

М-С ТВІГ (*в телефон*). Так, але його тут нема... Не знаю. А хто його питає? Гардакр? Добре, містер Гардакр. (*Кладе трубку і прибирає. Телефон дзвонить знову. Місіс Твіг відповідає*). Так, це квартира містера Кеттла... Ні, його нема, він у банку... (*Здивовано*). Ви з банку? Ну, тоді я вже й не знаю, де він... Можу тільки сказати, що він поснідав, як завжди, і пішов... Ні, він був такий, як звичайно... Ні, я зараз піду додому, по понеділках я не подаю йому другого сніданку, бо вдома треба прати... Записку? Можу залишити. (*Кладе трубку, потім іде до вікна і зачиняє його*).

Знову дзвонить телефон. Місіс Твіг бере трубку.

М-С ТВІГ. Слухаю. Його нема... Не знаю. З банку теж тільки що дзвонили, питали, де він. Я сказала, що не знаю... А хто говорить? Гардакр?.. Добре, містер Гардакр. (*Кладе трубку, підходить до канапи, витирає порох*).

Грокають вхідні двері, чути дзвін музичних тарілок. До кімнати входить Джордж Кеттл. Він несе коробку з дитячою грою «Половання в джунглях», мідні тарілки і барабанну паличку. Підійшовши до крісла, він кидає на нього коробку, тарілки, капелюх і паличку. Потім знімає пальто.

М-С ТВІГ (*здивовано*). Містер Кеттл? Що трапилось? Вам стало погано?

КЕТТЛ. Ні, навпаки, мені стало добре. (*Барабанить паличкою по капелюху*).

М-С ТВІГ (*спантеличено*). Що ви кажете?

КЕТТЛ. Не звертайте уваги. (*Іде до передпокою і вітає пальто*).

М-С ТВІГ. Вас питали з банку і дзвонив містер Гардакр—це, мабуть, той, що магазин Гардакра? КЕТТЛ (*в передпокої*). Авжеж.

М-С ТВІГ. А ви хіба не були в банку, як завжди?

КЕТТЛ (*звідти ж*). Ні.

М-С ТВІГ. Але ж ви пішли, як і щодня...

Кеттл входить в кімнату з музичними тарілками.

КЕТТЛ (*підходячи до місіс Твіг*). А потім вже було не так, як щодня. (*Вдаривши перед обличчям служниці в тарілки, він кладе їх на столик біля канапи і прямує до спальні*). А тепер я хочу переодягтися.

М-С ТВІГ (*спантеличено*). Навіщо, містер Кеттл?

КЕТТЛ (*зупиняється і відповідає через плече*). Тому, що цей костюм мені не подобається, місіс Твіг. (*Виходить*).

М-С ТВІГ (*розгублено дивиться йому вслід. Голосно*). Мені здається, що вам слід подзвонити в банк, якщо ви нездужаєте.

КЕТТЛ (*із спальні*). Я почуваю себе чудово.

М-С ТВІГ. Але чого ж ви тоді... повернулися додому?

КЕТТЛ (*звідти ж*). Ніколи не почував себе краще.

М-С ТВІГ (*після паузи, схвилювано*). Але як же з банком?

КЕТТЛ (*звідти ж*). А саме?

М-С ТВІГ. Вас же там шукають.

Відповіді немає.

М-С ТВІГ (*після паузи*). Вони не знають, що ви дома. Може, ви їм подзвоните?

КЕТТЛ (*звідти ж*). Обійдеться.

Дзвонить телефон. М-с Твіг іде до нього.

КЕТТЛ (*кричить із спальні*). Не відповідайте! Просто зніміть трубку і покладіть її назад. (*Місіс Твіг бере телефонну трубку і кладе її на стіл*).

М-С ТВІГ (*після паузи*). Ви розумієте, що робите, хазяїне?

КЕТТЛ (*звідти ж*). Так, розумію. А ви що робите?

М-С ТВІГ. Закінчую прибирати. Я по понеділках не можу гаятись, мені треба повертатись додому раніше.

КЕТТЛ (*звідти ж*). То йдіть собі.

М-С ТВІГ. Знаєте, містер Кеттл, а в мене нема чим вас нагодувати, бо ви ж по понеділках завжди снідаєте вдруге у себе в клубі. (*Витирає стіл*). Може, вам купити чогось?

Кеттл виходить із спальні. Тепер він у старих плисових штанах і светрі. На ногах одні шкарпетки. Він зовсім не схожий на ту церемонну особу, що зайшла у спальню.

КЕТТЛ. Спасибі, не треба. (*Іде до столу і бере телефонну трубку. В телефон*). До побачення. (*Кладе трубку на стіл*). Місіс Твіг, ви можете йти додому.

Під час наступного діалогу містер Кеттл сідає на канапу і взуває кімнатні туфлі, що випадково стояли біля неї, потім витягає з кишені льолюку й тютюн і запалює. Місіс Твіг тривожно спостерігає все це. Вона, видно, здивована поведінкою Кеттла.

М-С ТВІГ. А як же з телефоном?

КЕТТЛ. Все гаразд.

М-С ТВІГ. До вас же ніхто не дозвониться. Телефон буде наче весь час зайнятий.

КЕТТЛ. (*Підводиться й прямує до шафки*). А може, йому подобається бути зайнятим. (*Наливає собі віскі з содою*).

М-с Твіг приголомшена. Пильно дивиться на Кеттла, потім помічає коробку.

М-С ТВІГ (*виходячи на середину сцени*). Що це, сер?

КЕТТЛ. Мисливська гра.

М-С ТВІГ. Мисливська гра?!

КЕТТЛ. Еге ж. Я випадково побачив її у вітрині і ось, купив... Можна тепер постріляти у хижаків в джунглях. Я мав таку гру е-е... років тридцять п'ять тому. Мені здається, що час вже придбати нову. (*П'є віскі*).

М-С ТВІГ (*докірливо дивлячись на склянку*). Я не хочу втручатися у ваші справи, хазяїне, але мушу сказати одверто, що мені не подобається, коли ви починаєте зранку пити.

КЕТТЛ. Дуже корисно! *(П'є і ставить склянку на столик біля канапи. Потім іде до крісла).*

М-С ТВИГ. Це недобре. Ви не знаєте, які це матиме наслідки. Адже в Брікмілі ви один з найстатечніших і найповажаніших людей!

КЕТТЛ *(бере капелюх та барабанну паличку і передає їх місіс Твіг).* Не треба про це. Скажіть мені краще, чи подобається вам Брікміл? *(Розв'язує коробку).*

М-С ТВИГ. Ну, я жила тут все життя і...

КЕТТЛ *(перебиваючи її).* Ні, відповідайте — він вам подобається?

М-С ТВИГ. Ні, не дуже. Але ми повинні миритися з цим.

КЕТТЛ. Чи ж повинні?

М-С ТВИГ *(здивовано).* А хіба ні?

КЕТТЛ. Ні. *(Щоб уникнути суперечки, чемно, але твердо).* Тепер ідіть, місіс Твіг.

М-С ТВИГ *(кладає паличку на столик. Запитує, як звичайно).* Ранком, я гадаю, в той самий час, пане?

КЕТТЛ *(замислено).* Не знаю.

М-С ТВИГ *(здивовано).* Як не знаєте?

КЕТТЛ. Можливо, мене тут не буде.

М-С ТВИГ. А куди ж ви ідете?

КЕТТЛ *(байдуже).* Я ще не вирішив. У мене немає планів. Я не хочу жодних планів. Вони мені набридли!

М-С ТВИГ. Ви наче не при собі, правда ж, хазяїне?

КЕТТЛ *(замислено).* Ні, не думаю.

М-С ТВИГ. Мабуть вранці ви почуватимете себе краще, так чи інакше, я прийду, як звичайно. *(Трохи вагається).* Випили б, може, чашку чаю та полежали?..

КЕТТЛ. Ні, не треба. Це б, може, вам слід зробити, як ви гадаєте? *(Майже умовляючи).* І справді, чому б вам не випити чашку чаю і не полежати?

М-С ТВИГ *(мрійливо).* Якби я могла...

КЕТТЛ. А чому ви не можете?

М-С ТВИГ *(різко).* Багато роботи — понеділок і таке інше. Ви мене дивуєте, пане. *(Кеттл бере у м-с Твіг свій капелюх).* Що б з нас було, якби кожен так поводився?

КЕТТЛ. Не знаю. А зараз хто ми такі? На все добре, місіс Твіг.

М-С ТВИГ. *(Несхвально).* На все добре, містер Кеттл.

М-с Твіг іде через усю кімнату й виходить на кухню. Кеттл жбурляє свій капелюх у спальню, потім відкриває коробку і розставляє на кріслі картонних левів, тигрів та інших звірів, яких можна збивати з пружинного пістолета стрілою з гумовим наконечником. Тренуючись, Кеттл тричі стріляє з різних положень. Зліва входить Моніка Твіг, вісімнадцятирічна дівчина, одягнута з дешевим шиком. Вона в плащі, на голові — шарф. Настрій у неї явно похмурий.

МОНІКА *(гукає, входячи).* М-а-мо! М-а-а... *(помічає Кеттла).* О! Містер Кеттл?!

КЕТТЛ. Авжеж. Ви дочка місіс Твіг?

МОНІКА *(виходячи на середину).* Так, Моніка. Хіба моєї матері тут немає?

КЕТТЛ. Як бачите. Ви, мабуть, розминулися з нею.

МОНІКА. Я цього й боялась. Але я ніяк не

сподівалась застати вас. Хіба ви не ціліснийкий день у банку?

КЕТТЛ. Так. Але сьогодні я вирішив зайнятися полюванням *(показує на гру).*

МОНІКА *(здивовано).* Та це ж звичайна дитяча іграшка!

КЕТТЛ. Що ж з того — мені захотілося постріляти.

МОНІКА *(її це звеселило).* Може, ви через це і на службу не пішли?

КЕТТЛ. Через це. А ви чому не на роботі?

МОНІКА *(підходячи до канапи, конфіденційно).* Мене тільки що знову вигнали. Завідувачка лише глянула на мене (у неї, звичайно, поганий настрій, як і в кожного у такий осінній понеділок) і сказала: «Мені здається, я попередила вас минулої п'ятниці, що ви нам не потрібні». Я їй на це: «А мені здається, що ви й не думали говорити». Тоді вона знову: «Ну, то я зараз кажу це. Ідіть по розрахунок...» *(Моніка зупиняється на півслові і запитливо дивиться на Кеттла).* Ну, якщо я вже попала до вас, то мені хотілося б скинути і висушити плащ. Але, звичайно, я піду, якщо ви хочете. Просто нема чого стояти тут у мокрому плащі.

КЕТТЛ. Тоді зніміть його і висушіть.

МОНІКА *(прямуючи до дверей на кухню).* О'кей! В кухні він висохне швидше.

Моніка виходить у кухню, Кеттл бере склянку і п'є віскі. Моніка повертається до кімнати без плаща і шарфа. Вона у вузенькій сукні, що підкреслює її дівочу, але приємно повну фігуру, привабливість якої Моніка добре знає. За цей короткий час вона встигла трохи причепуритися.

МОНІКА *(помічає, що Кеттл п'є).* Б'юсь об заклад — це віскі!

КЕТТЛ. Ви вгадали.

МОНІКА *(сідаючи на спинку канапи).* Сподіваюсь, ви не проти того, щоб і я випила трошки?

КЕТТЛ. Ні, проти.

МОНІКА. Не думайте, я вже пила кілька разів... з хлопцями... Правда, мені не дуже подобається. *(Вона кладе ногу на спинку канапи).* Коктейлі смачніші. Але чому ви не хочете дати мені віскі? Ви ж не скнара, ні?

КЕТТЛ *(замислено).* І досі не знаю. Я і справді ще не почав вивчати себе. Але віскі я вам нізащо не дам. Скільки вам років? *(Підходить до Моніки і знімає її ногу з спинки канапи).*

МОНІКА. Вісімнадцять, а що?

КЕТТЛ. Ви занадто молода. *(Він обходить канапу, піднімає з підлоги стрілу).* На мою думку, віскі витрачається марно, коли його п'ють до тридцяти років. До речі, чому ви весь час міняєте роботу?

МОНІКА. Я ладна закладатись — це вам наговорила мати, правда ж? Я у неї вже в печінках сиджу. Але я їй кажу: в цьому немає нічого дивного. У нас в Брікмілі де не працюю — однаково нудно. *(Вказуючи на гру).* Як ви це робите?

КЕТТЛ. Зараз покажу. *(Іде направо до канапи і стріляє).* Ану, спробуйте. А де б ви хотіли працювати, Моніко?

Відповідаючи, Моніка двічі стріляє.

МОНІКА (*конфіденційно*). Я хотіла б бути манекеншею... або на телевізорі... або кінозіркою... А якщо не вдасться, то робити що-небудь шикарне. (*Мрійно*). Щоб мене сфотографували у нічному клубі і щоб я була у вечірньому туалеті з голою спиною і тримала бокал шампанського. «Міс Моніка Твіг у кафе де-Парі» — так було б написано під фото. І щоб я перелітала з місця на місце, як всі вони роблять,— Рим, Нью-Йорк, Голлівуд...

КЕТТЛ. Ви б, напевне, швидко стомилися від перельотів з місця на місце.

МОНІКА. Ну, тоді я зробила б передишку. «Моніка Твіг відпочиває за містом»,— було б написано під фото. Або я носила б купальний костюм на півострові... як там його... ну, той, куди вони всі їздять. У мене така ж гарна фігура, як і в більшості з них... Навіть краща, ніж у декого. Я вже мала досить клопоту з нею — хлопці раз у раз мацають мене — через це мене двічі виганяли з роботи. Але досі це все, що я від неї маю. (*Знову стріляє*).

КЕТТЛ. Ви хочете вийти заміж?

Моніка кладе пістолет на столик, збирає стріли і розставляє «хижаків».

МОНІКА. Тільки не в Брікмілі, не думайте. Вийти заміж тут — самогубство! А ви як, містер Кеттл?

КЕТТЛ. Що як?

МОНІКА (*йдучи на середину*). Мати каже, що ви, начебто, ніколи не приводите до себе дівчат. І жінки у вас немає. Вас що, зовсім не цікавить секс?

КЕТТЛ. Я вже давненько не займався цим, Моніко. Колись я був жонатий, але не вийшло... Це було ще до мого приїзду у Брікміл. (*Стріляє*).

МОНІКА. Банк, мабуть, посилає вас у різні кінці?

КЕТТЛ. Авжеж, доводиться їздити.

МОНІКА. Ну, й паскудне місце вибрали ви, коли тут оселились, мушу вам сказати. Як тільки мій брат Тед закінчить військову службу, я поїду геть звідси.

КЕТТЛ. «Міс Моніка сідає в бірмінгемський автобус» — напишуть під фотографією.

МОНІКА (*іде до канапи, схвально хихикаючи*). Ви трохи веселіший, ніж я гадала, містер Кеттл. (*Кеттл в цей час, лежачи на канапі, готується стріляти*). І у вас непоганий вигляд, коли ви так одягнені. (*В передпокої лунає дзвінок*). Хтось дзвонить до вас.

КЕТТЛ. Ну й нехай дзвонить.

МОНІКА. Ви не підійдете до дверей?

КЕТТЛ. Навіщо? Якщо хтось дійсно хоче побачити мене, він сам заїде.

Різкий стукіт у ліві двері. Член муніципалітету Брікміла Гардакр вривається в кімнату. Це літній, суворий на вигляд чоловік у досить старомодному темному костюмі комерсанта. Він дуже сердитий. Саме в ту мить, коли Гардакр входить, Кеттл стріляє.

ГАРДАКР (*виходячи на середину*). Слухайте, Кеттл, що трапилось? У банку мені сказали, нібито ви хворі.

КЕТТЛ (*спокійно*). Ну, а я не хворий.

ГАРДАКР. Здається, так воно і є. Що ви, чорт забирай, робите?

КЕТТЛ (*звічливо*). Я грав у «Полювання в джунглях» з міс Монікою Твіг. (*Рекомендуючи*). Міс Твіг — Гардакр, олдермен.

МОНІКА (*вражено*). Магазин Гардакра?

ГАРДАКР. Так, дівчино,— і я дуже зайнята людина. Не знаю, що ви тут робите, але буду вам дуже вдячний, якщо ви залишите нас наодинці, якщо, звичайно, не живете тут. (*З підозрою дивиться на Моніку*).

МОНІКА. Ну-ну, нічого подібного. Я прийшла сказати матері, яка працює у містера Кеттла, що мене вигнали з роботи.

ГАРДАКР. Мене це не дивує.

МОНІКА. Мене, в свій час, вигнали також і з вашого магазину. І я за ним не шкодую. У вас там, щоб ви знали, є кілька паскуд.

ГАРДАКР (*сердито*). Паскуд? Що ви цим хочете сказати?

МОНІКА. Я б вам розповіла дещо, якби захотіла.

КЕТТЛ (*приходячи на допомогу*). Вона, мабуть, і справді могла б...

ГАРДАКР (*знімаючи капелюха*). Я б не став слухати ані слова від такої дівчини. І якщо у вас, Кеттл, є хоч трохи здорового глузду, ви теж не повинні. Нехай би хтось побачив, як ви граєте з нею у дурні дитячі іграшки! Людина, що займає таку посаду...

МОНІКА. Ну, я, мабуть, збігаю до бюро, чи нема якої роботи... (*Іде до дверей на кухню*). Бувайте здорові, містер Кеттл.

КЕТТЛ. На все добре, Моніко.

ГАРДАКР. Ну, тепер послухайте, Кеттл...

МОНІКА (*Гардакру, різко*). Ви б сказали там декому з ваших старих прикажчиків, щоб вони не давали рукам волю. Трохи розважитись — ол райт, але...

ГАРДАКР (*сердито*). Дурниці! Не кажіть мені...

МОНІКА (*перекрикуючи його*). Ніхто не може вам нічого сказати, так?! Ви все знаєте?! Ну, то я не скажу, як вони вас називають,— тільки не Гардакром! (*Виходить з триумфом*).

ГАРДАКР (*з осудом дивлячись на Кеттла, різко*). Якщо вам потрібна моя думка, Кеттл, то за цей зухвалий вибрик слід виляяти скоріше вас, аніж її. Вона не знає нічого кращого. А ви — знаєте. (*Іде до письмового стола і кладе на нього капелюх*). І ви підтримуєте її.

КЕТТЛ (*лагідно*). «Полювання в джунглях»? Не вбачаю ніякого зв'язку між ним і поведінкою ваших прикажчиків, Гардакр. Я б їх не засуджував: у Моніки, очевидно, статевого потягу хоч одбавляй, і вона досить-таки невимоглива, а коли подумати, як доводиться жити вашим прикажчикам...

ГАРДАКР (*перебиваючи*). Не кажіть дурниць! (*Іде на середину кімнати*). Всі мої прикажчики працюють у мене вже багато років, вони дуже порядні й поважні люди...

КЕТТЛ (*перебиваючи*). Саме це я й кажу. Подумайте про їх беззмистовне життя.

ГАРДАКР (*сердито*). Облиште. Я вже й так змарнував сьогодні багато часу. Перейдімо до справ. (*Тепер він говорить не так сердито, як різко*). І дозвольте нагадати вам, що мій рахунок — один з найсолідніших рахунків Лондонського і Північно-Західного банку в цьому районі. Я міг би домовитися про довготермінову позику безпосередньо з головною конторою. Але я вирішив зв'язатися з нею через вас і через нашу місцеву філію, щоб зробити, насамперед, послугу вам. І ви самі були дуже вдячні мені. А сьогодні я приходжу у банк — і що ж бачу? Вас немає, ніхто не знає, чи ви захворіли, чи подалися в Лондон, невідомо, що взагалі діється. Я приходжу сюди — і що ж ви робите?

КЕТТЛ (*посміхаючись*). Граю у «Полювання в джунглях».

ГАРДАКР. З цією маленькою — як там її? Видно, ви хворі.

КЕТТЛ. Я цього зовсім не казав.

ГАРДАКР (*спантеличений, сердито*). Ну, то що ж, по-вашому, ви робите? Б'єте байдики, та ще й у такому одязі. І це в понеділок зранку! Що б ви заспівали, якби я сповістив про це головну контору? А я майже вирішив сповістити. Справді, вирішив.

КЕТТЛ (*співчутливо*). Знаєте, Гардакр, якщо це здається вам доцільним, то, я гадаю, так і слід зробити.

ГАРДАКР (*здивований*). Ви гадаєте, мені слід зробити це? Що з вами, Кеттл? Може, випили?

КЕТТЛ (*показуючи на склянку*). Я п'ю і зараз. Можу й вам запропонувати.

ГАРДАКР (*сердито*). Ні, не можете. Я взагалі не п'ю, а тим більше у понеділок зранку, коли роботи по самі вуха. Так і вам слід було б робити, Кеттл. Та ви так і робили, — я ж знаю вас.

КЕТТЛ. Спробую пояснити.

ГАРДАКР. Ще б пак!

КЕТТЛ (*лагідно і спокійно*). Я прокинувся вранці, як і завжди. Прийняв ванну, поголився, одягнув звичайний службовий костюм. Поснідав. Переглянув «Таймс» та «Бірмінгам пост» і пішов у банк. Накрапав дощ. Це був звичайний похмурий понеділковий ранок у Брікмілі. Поки що — нічого незвичайного. Я пам'ятав, що повинні прийти ви і ще дехто з важливими справами. Мене цікавило, хто розділить зі мною лєнч у клубі. І тут раптом я почув якийсь голос.

ГАРДАКР (*похмуро*). Зрозуміло. Ви почули голос.

КЕТТЛ. Ви, напевно, питаєте, чий це був голос?

ГАРДАКР. Ні, ви самі промовили до себе.

КЕТТЛ. Почасти. Але це значно складніше.

ГАРДАКР. Нічого складного. Ви порадили собі не йти в банк на роботу і повернутися додому пити віскі і грати в полювання на лєвів.

КЕТТЛ (*лагідно заперечує*). Я сподівався, ви хочете, щоб я пояснив...

ГАРДАКР (*презирливо*). Кажіть, коли ви маєте сказати щось розумне. А як ні, тоді я дещо скажу.

Кеттл, не звертаючи уваги на Гардакра, знову стріляє.

ГАРДАКР (*дуже сердито*). Може, ви перестанете гаяти час на дурниці і послухаєте мене?! Для вашої ж користі!

КЕТТЛ (*підводячись з канапи*). Звідки ви знаєте, що мені корисно? Я ще й сам не розібрався. Правду кажучи, я тільки починаю це розуміти.

ГАРДАКР. Я старший за вас.

КЕТТЛ. Я тільки сьогодні народився.

ГАРДАКР (*кричить*). Облиште це!

КЕТТЛ. Олдермен Гардакр, протягом останніх трьох років мені страшенно кортіло жбурнути у вас чим-небудь. І якщо ви негайно ж не зникнете, я це зараз зроблю. (*Озирається, шукаючи, що б кинути*).

Гардакр швидко йде до письмового стола і бере свого капелюха.

КЕТТЛ. Для такого випадку слід було б мати щось під руками. Ну, хоча б тістечко з кремом, яким користуються, наприклад, в старих кінокомедіях.

ГАРДАКР (*прямує до лівих дверей і озираться*). Я йду. Але майте на увазі, що я приходив у важливій банківській справі. І от як мене зустріли! Дуже добре, я негайно ж подзвоню до головної контори.

Гардакр виходить. Кеттл, спокійно мугикаючи щось, підходить до радіоли і ставить пластинку з «Половецькими танцями» з «Князя Ігора» Бородіна. Після кількох невдалих спроб знаходить третю тему, що починається партією великого барабана. Вмикає радіолю на повну гучність, бере барабанну паличку і з виразом повного щастя на обличчі шукає потрібного інструмента, барабанячи по горщиках з квітами та ін. Нарешті, сідає на канапу і використовує як барабан відерце з-під вугілля. Він захоплений цим заняттям. Зліва входить інспектор поліції Стріт. Це кремезний чоловіча років за п'ятдесят. Він здивований усім, що бачить і чує.

СТРІТ (*кричить*). Містер Кеттл! Містер Кеттл!

Помітивши Стріта, Кеттл вимикає радіолю, інспектор іде на середину кімнати.

КЕТТЛ (*підходячи до Стріта*). Привіт, інспекторе!

СТРІТ (*докірливо*). Я дзвонив і стукав у двері, але ви не чули, містер Кеттл. Та це й не дивно. Я ніяк не міг зрозуміти, що тут діється. Може, ви лагодили своє відерце?

КЕТТЛ. Воно мені заміняє великий барабан.

СТРІТ. Барабан?!

КЕТТЛ. Так. Великий барабан. Мені завжди хотілося взяти участь у цій музиці з «Князя Ігора», та раніше ніяк не щастило. Чи не хочете побити в барабан, поки я гратиму на тарілках?

СТРІТ (*різко*). Може, це вам нема чого робити, містер Кеттл, а в мене є важливіші справи.

КЕТТЛ. А у мене нема, принаймні зараз.

СТРІТ (*підозріло*). Я заходив у банк і мені сказали, що вас можна побачити вдома. Занедажали?

КЕТТЛ (*посміхаючись*). Ні. Видужав.

СТРІТ. Що?!

КЕТТЛ. Видужав.

СТРІТ (*нідозріло*). А у вас усе гаразд, містер Кеттл?

КЕТТЛ. Цілком, інспекторе. А у вас?

СТРІТ (*йому це не подобається*). Багато роботи. Тому не буду гаяти час. Пам'ятаєте, ви писали нам відносно правил стоянки автомобілів на розі біля банку? Ви питали, чи не можемо ми внести деякі зміни в правила, щоб вашим клієнтам було зручніше, особливо по вівторках та суботах. Пам'ятаєте?

КЕТТЛ. Інспекторе, я буду з вами відвертий: мені це байдуже.

СТРІТ (*здивований*). Вас це не хвилює?

КЕТТЛ. Анітрохи. Хай вони стоять там або женьї їх — як собі хочете.

СТРІТ (*ображений*). Не думайте, що це залежить від мене, містер Кеттл. Я дію згідно з інструкціями, тільки згідно з інструкціями.

КЕТТЛ. Здається мені, це не зробило вас щасливим.

СТРІТ. Це — щасливим?.. А чому б це мало зробити мене щасливим?

КЕТТЛ. А хто ж став через це щасливим?

СТРІТ (*дуже роздратований*). Я не знаю, про що ви кажете. Щасливий — через що?

КЕТТЛ. Ну, через стоянку машин біля банку, і через довготермінову позику Гардакру, і через те, що Моніку Твіг завжди проганяють з роботи, а місіс Твіг повинна по понеділках повертатися додому раніше...

СТРІТ (*вкрай розлючений*). До чого ви ведете це все?!

КЕТТЛ (*серйозно*). Все це відбувається щодня. Чи не так? І я скажу — кому це дає щастя? Хто втішається усім цим?

СТРІТ (*заходить за канапу і, спираючись на спинку, конфіденційно*). О, у вас такий настрій? Що ж, я припускаю, трапляються дні, які тягнуться без кінця, і всі навколо здаються напівбожевільними від метушні, хвилювань і неприємностей. І тоді я теж ставив собі такі запитання. Питав дружину, коли, нарешті, добирався додому, але вона, як і всяка жінка, ніколи не могла зрозуміти, до чого я веду.

КЕТТЛ. Це не зовсім так, інспекторе. Я намагався розповісти Гардакру про голос, який чув сьогодні вранці по дорозі на службу. Гадаю, що цей голос належав мені самому — такому, який я зараз, і промовляв він до мене — тобто до того, яким я був тоді. І цей голос спитав: «Навіщо це, Джордж?» — просто так: «Навіщо це, Джордж?» А я сказав: «Ти маєш на увазі ходіння до банку похмурими понеділками в Брікміль?» І голос сказав: «Так. Навіщо це все? І доки триватиме?»

СТРІТ. Розумію. (*Проходить до лівого кінця канапи*). І давно ви чуєте голоси, містер Кеттл?

КЕТТЛ. Ні, ні. Зовсім не те, що ви думаєте. Один голос. І тільки сьогодні вранці. Ви повинні зрозуміти це, інспекторе. Ну, докладіть зусилля — справді мій голос. Людина, що зараз розмовляє з вами, спитала...

СТРІТ (*іронічно*). А де ж тоді та, друга?

КЕТТЛ. Вона зникла.

СТРІТ (*відверто іронізуючи*). Ну-бо, з'ясуємо це. Отже, той Джордж Кеттл, який був управи-

телем брікмільської філії Лондонського та Північно-Західного банку, зник безслідно, розтанув?

КЕТТЛ. Саме так. Адже він був лише примарою.

СТРІТ. Ну, я не сказав би. Протягом тих трьох, чи скількох там, років, що я знав його, він здавався солідним, надійним чоловіком.

КЕТТЛ. І ви не помилялись.

СТРІТ. В місті його дуже поважали. І зовсім не вважали примарою.

КЕТТЛ. Якщо тільки саме місто не примарне. Ви читали коли-небудь про містечка поблизу Долини Смерті в Каліфорнії? В них ще й досі є залізничні станції, вулиці, готелі, крамниці, банки, будинки... Але немає людей, немає життя. Може, Брікміль теж таке примарне місто? Ви — солідний, надійний чоловік, але уявіть собі, що зненацька прокидаєтесь на головній вулиці і бачите, що навколо немає нічого реального.

СТРІТ. Але ж це ви прокинулись.

КЕТТЛ. Так. Але я не досить точно пояснив. Я прокинувся людиною, а солідний, надійний чоловік зник.

СТРІТ. Тепер збагнув. Але сподіваюсь, що новий такий же доброзичливий до мене, як і той, колишній Кеттл?

КЕТТЛ. Я б сказав, ще доброзичливіший.

СТРІТ. Тоді зробіть мені, будь ласка, маленьку послугу.

КЕТТЛ. Спробую. Чого ви хочете?

СТРІТ (*серйозно*). Обіцяйте мені не виходити, поки я не повернуся. Ви нічого не втратите — погода мерзена. У вас тут затишно, і мені здається, значно приємніше буде посидіти вдома. Чи не так? Оце і є невеличка послуга, га?

КЕТТЛ (*підводячись*). В мене справді не було наміру виходити ще раз вранці, а коли ви ще й просите, то я не вийду і вдень. Правда, мені можливо доведеться піти перед тим, як зачиняться магазини.

СТРІТ. Нічого, нічого. Я повернусь раніше. (*Прямує до лівих дверей*).

Кеттл бере один з пістолетів і підходить до столика біля канапи.

КЕТТЛ (*загрожуючи Стріту пістолетом, недбало*). Між іншим, інспекторе, я хотів би пояснити вам одну річ, перш ніж ви підете. Це позбавить вас зайвих хвилювань.

СТРІТ (*повільно й обережно наближаючись до Кеттла*). А що саме?

КЕТТЛ (*посміхаючись*). Я, знаєте, не збожеволів.

СТРІТ (*з удаваною сердечністю*). Боронь боже, містер Кеттл, я зовсім цього не думав. Ви при такому ж здоровому розумі, як і я.

КЕТТЛ. Тепер навіть при здоровшому.

СТРІТ (*щиро*). Мене це зовсім не дивує. (*Несподівано він обеззброює Кеттла і бачить, що пістолет — іграшковий. Потім помічає мисливську гру і, прагнучи врятувати становище, вказує на неї*). Що це таке?

КЕТТЛ. «Полювання в джунглях». Може, спробуйте? (*Він заряджає пістолет для Стріта, потім ще один — для себе*).

Стріт сідає на правому кінці канапи, а Кеттл — на її лівому підлокітнику. Під час дальшого діалога Стріт, після того, як Кеттл перезарядив пістолети, відбирає їх у нього і не дає вистріляти.

СТРІТ. Я колись був снайпером, але дуже давно. Навряд чи мені зараз пощастить влучити. Ну, спробую спочатку в того лева. Ніколи не сподівався, що доведеться полювати в Брікмлі на левів, та ще й таким похмурим понеділком.

КЕТТЛ (*серйозно*). Авжеж. За це ви маєте дякувати мені.

СТРІТ. Звичайно. (*Він стріляє, і видно, що дуже добре. Це можна легко показати падінням мішені. Стріт дуже задоволений собою*). Впав ще один! (*Збиваючи звірів, Стріт називає їх*). Сьогодні вранці у джунглях справжнє побоїще, містер Кеттл.

КЕТТЛ. Але немає крові і немає передсмертних страждань.

У передпокої лунає дзвоник.

СТРІТ. Чуєте, дзвонять? (*Він підводиться*). Але ви не турбуйтеся, містер Кеттл. Десять проти одного — це хтось до мене, а коли й не до мене, то я можу зустріти. (*Прямуючи до лівих дверей*). Сьогодні вас ніхто не повинен турбувати.

Стріт виходить, Кеттл підводиться і ховає мисливську гру в коробку. Стріт повертається і йде до крісла.

СТРІТ. Це приходили до вас, а не до мене. Дружина Генрі Муна в своєму червоному спортивному автомобілі. Вона була в банку, і їй порадили зайти сюди. Вона ж голова якогось фінансового комітету — Лікарського фонду радіо-службовців, здається. Ну, там, де ви скарбник. Але я сказав, що сьогодні ви не можете підраховувати гроші її радіофонду — вона й випурхнула. Сподіваюсь, я правильно зробив? Вам же, мабуть, не хотілося, щоб вас турбували сьогодні?

Кеттл (*підходячи до Стріта, замислено*). Чому це у місіс Мун червоний спортивний автомобіль?

СТРІТ. А чому б ні? Генрі Мун може дозволити собі мати два-три автомобілі. А така швидка невеличка машина якраз підходить для жінки, щоб їздити по магазинах.

КЕТТЛ (*все ще замислено*). Так, але чому така холодна й сувора жінка, як місіс Мун, вибрала яскравочервону спортивну машину? Тут щось не те.

СТРІТ (*сердечно*). О, у всіх жінок є маленькі примхи. Ну, я пішов. А ви тут розважайтеся танцями і барабанами, поки я прийду. І не забувайте про обіцянку!

Стріт виходить. Кеттл ставить гру на обідній стіл, підходить до письмового столу і, мугикаючи мелодію з «Князя Ігора», розшукує номер у телефонній книзі. Потім бере трубку й набирає номер.

КЕТТЛ (*в трубку*). Фірма Мун і Френсіс?.. Скажіть, будь ласка, містер Генрі Мун є?.. Джордж Кеттл... Так, дуже важлива. (*Чекає біля телефону*). Містер Мун?.. Це Джордж Кеттл... Ні, затримаю вас лише на хвилину. Я відносно червоного спортивного автомобіля, в якому їздить місіс Мун... О ні, я не чув, щоб

з ним щось трапилось. Скажіть, це ви купили його, чи вона сама вибрала?.. Я й не думаю жартувати. Я для того й подзвонив, щоб дізнатися... Купила сама, ага... Ні, це не банківська справа, нічого не трапилось... Страшенне нахабство?.. О, не знаю, містер Мун. Між іншим, чудове прізвище — «Мун»¹. Через це вона, мабуть, і пішла за вас.

Кеттл вішає трубку, щоб припинити розмову, потім знову знімає її і кладе на стіл. У нього такий вираз обличчя, ніби він добре попрацював. Потім підходить до радіоли, знову ставить ту ж саму пластинку. Бере музичні тарілки та барабану паличку, сідає на канапу і намагається одночасно відбивати такт на вугільному відерці і грати на тарілках. Після кількох невдалих спроб, чіпляє, нарешті, тарілки на ноги.

Зліва входить Делія Мун. Це жінка років 35, вродлива, але сувора, в гарному, строгому вбранні. Вираз холодної суворості підкреслюється ще й тим, що місіс Мун носить великі квадратні окуляри. Видно місіс Мун приємно вражена незвичайним виглядом Кеттла. В цю мить Кеттл, переконавшись, що встигати за темпом музики надто важко, знімає з ніг тарілки, підводиться, підходить до радіоли і вимикає її. Обертається і помічає Делію.

КЕТТЛ. Привіт, місіс Мун.

ДЕЛІЯ (*підходячи до Кеттла*). Доброго ранку, містер Кеттл. Я і дзвонила і стукала...

КЕТТЛ. Не чув: тут занадто багато музики.

ДЕЛІЯ. Ви зовсім інакше виглядаєте у цьому одягу. Що ви робите?

КЕТТЛ. Я хочу включитися у той, як там його, танець з «Князя Ігора», але дуже важко одночасно грати і на барабані, тобто на вугільному відерці, і на музичних тарілках. Для цього потрібні двоє. Тоді можна було б спробувати.

ДЕЛІЯ (*не виявляючи невдоволення, але й не погоджуючись*). О, хіба?

КЕТТЛ (*серйозно*). Я звертаюсь до тієї з вас, що вибрала червону спортивну машину.

ДЕЛІЯ. Розумію. Але, може, поговоримо хвилинку про вас? Мені сьогодні тричі розповідали про містера Кеттла і все різне. Я поїхала у банк — там сказали, що ви, мабуть, хворі. Потім з'явився олддермен Гардакр у препоганому настрій і поскаржився, що ви, напевно, вже кілька днів пиячите. Я заскочила сюди, а інспектор Стріт застеріг, що мені краще не заходити, бо, на його думку, ви більш ніж наполовину збожеволіли. Тоді я удала, що поїхала, але як тільки побачила, що він подався звідси, одразу ж повернулась, вмираючи від цікавості. І ви не здаєтесь мені ні хорим, ні п'яним, ні божевільним.

КЕТТЛ. Ваша правда. Ці хлопці нічого не зрозуміли, хоч я й намагався пояснити дещо інспекторові. До речі, а недавно дзвонив вашому чоловікові відносно червоного автомобіля.

ДЕЛІЯ (*її це звеселило*). Ви дзвонили Генрі? Навіщо?

КЕТТЛ. Я повинен був з'ясувати, хто вибирав автомобіль — він чи ви самі.

ДЕЛІЯ. Б'юсь об заклад, що він страшенно розлютився.

КЕТТЛ. Авжеж, коли я сказав, що це не банківська справа.

ДЕЛІЯ. А навіщо це вам було визнавати, містер Кеттл?

¹ Мун — гра слів, англійською мовою означає «місяць».

КЕТТЛ. Коли інспектор повернувся, налякавши вас, він згадав про червоний спортивний автомобіль. І я раптом замислився: чому він у вас. Це зовсім не в'яжеться з моїм уявленням про дружину Генрі Муна. Мабуть, це мое уявлення було помилковим. *(Бере барабанну паличку).*

ДЕЛІЯ. Тому ви й запропонували мені пограти на відерці?

КЕТТЛ. Якщо хочете, можете взяти тарілки.

ДЕЛІЯ *(беручи в нього паличку)*. Ні, я спробую на великому барабані, але попереджаю вас — не довго.

КЕТТЛ. То не робіть цього зовсім, коли не хочете.

ДЕЛІЯ. Е ні, давайте вже заграємо. Адже ви не заспокоїтесь, поки не почуете, як це звучить?

КЕТТЛ. Перше розумне слово, яке я почув сьогодні! Дуже радий, що таки поцікавився червоним спортивним автомобілем. *(Іде до правого кінця канапи і бере музичні тарілки)*. Ви пам'ятаєте, як це там — «бум-да-да, бум-да-да, бум-да-да»?

ДЕЛІЯ. Пам'ятаю. Але я, мабуть, пропущу перше «бум», бо не знатиму, де починати. Ви розумієте мене? *(Сідає на канапу)*.

КЕТТЛ *(підходить до радіоли і вмикає її)*. Звичайно, розумію. *(Йде до канапи)*.

Вони починають. Делія б'є у вугільне відерце, Кеттл у тарілки. Під час наступної репліки Делії музика стає тихішою, щоб було чути її слова, і знову голоснішає наприкінці репліки.

ДЕЛІЯ *(після дванадцяти тактів вигукує)*. Хвилиночку! Зупиніться! Чи не краще мені у цій частині бити в тарілки, ось тут — «дідл-дідл-дідл»? Ви простягнете тарілку, а я битиму. Добре?

КЕТТЛ. Ідея. Тоді — спочатку.

Тепер в них виходить добре. На п'ятому такті Делія б'є по тарілці і т. д.

ДЕЛІЯ *(вигукує)*. Досить! Я більше не можу.

Кеттл кладе тарілки на канапу, йде до радіоли і виключає її.

КЕТТЛ *(виходячи на середину кімнати)*. Дуже вдячний вам, місіс Мун. Знаєте, я роками мріяв про це. Хочете випити?

Делія *(з жартівливою суворістю)*. Я не звикла пити зранку, містер Кеттл. *(Кладе барабанну паличку на канапу)*.

КЕТТЛ *(беручи свою склянку)*. Але ви не звикли також грати зранку на вугільному відерці. Правда ж, пані? *(Підходить до шафки)*. Так-от — забудьмо про звички. Може, вип'єте?

ДЕЛІЯ. Гаразд.

КЕТТЛ. Я п'ю віскі. Але є херес, якщо вам більше до смаку.

ДЕЛІЯ. Будь ласка, херес. *(Кеттл виймає пляшки, наливає хересу для Делії, а віскі-соди — для себе)*. Я приходила в банк, щоб довідатись відносно рахунків Лікарського фонду радіо-службовців. Це вас цікавить?

КЕТТЛ *(чемно)*. Абсолютно не цікавить.

ДЕЛІЯ. Хіба це не жахлива відповідь для управителя банку?

КЕТТЛ. Це неможлива відповідь для управителя банку. *(Підходить до місіс Мун, простягає їй склянку, потім підіймає свою)*. Бум-да-да! *(Вихиляє)*.

ДЕЛІЯ. Дідл-дідл! *(П'є маленькими ковтками)*.

КЕТТЛ. Але я більше не управитель банку. Це трапилось сьогодні, десь о двадцять п'ятій хвилині на десяту.

ДЕЛІЯ. Так просто?

КЕТТЛ *(підходить до крісла)*. Це забрало не більше трьох секунд. Я був уже майже в банку... По дорозі... І раптом голос спитав: «Навіщо це, Джордж? Навіщо? І як довго це триватиме?» Я не зумів відповісти. От чому я поставив крапку. А там гадають, що я хворий, п'яний чи з'їхав з глузду. Але це зовсім не так. Я просто поставив крапку — і край.

ДЕЛІЯ. А що ви думаєте робити тепер?

КЕТТЛ. Недоречне запитання. Так не питає той, хто грає на вугільному відерці і музичних тарілках.

ДЕЛІЯ. Ви, очевидно, маєте рацію. Але жінки, містер Кеттл, ніяк не можуть без проєктів. Мені здається, ви ще й самі не знаєте, що робитимете.

КЕТТЛ. Знаю! Я просто не хочу бути управителем банку. Я стану протилежністю того, що інспектор Стріт називає «солідним, надійним чоловіком». Тому вам краще попросити молодого Моргана бути вашим скарбником, поки призначать нового управителя. І я трохи жалкую, місіс Мун: адже участь у вашому фонді було єдиним, що з'єднувало нас і до якогось часу давало мені вітиху.

ДЕЛІЯ. До якого?

КЕТТЛ *(рішуче)*. Ні, не треба про це!

ДЕЛІЯ. Ну, навіщо ви кажете «ні»?

КЕТТЛ. Коли я повертався цього ранку додому, я знав: перше, що треба зробити — обличити лицемірство. Я лицемірив протягом довгих років, і з мене досить. Тепер, коли ви запитаєте що-небудь, я відповідатиму правду, а це може вам не сподобатись. Я не від того, щоб сказати неприємне людям, які мені не подобаються, — старому Гардакрові, наприклад, — але я не хочу ображати вас. Тому краще не говорити про це.

ДЕЛІЯ. А може, ви мене й не образите. Крім того, ви ж визнали, що в танці із «Князя Ігора» я показала себе з найкращого боку.

КЕТТЛ. Ви були бездоганні, місіс Мун.

ДЕЛІЯ. І поза всім — ви повинні це зрозуміти, — я так зацікавилась, що в мене, мабуть, підскочила температура.

КЕТТЛ. Зовні ви така ж, як і завжди.

ДЕЛІЯ. А яка саме?

КЕТТЛ. Трохи холодніша за норму.

ДЕЛІЯ *(ставлячи склянку на столик)*. Коли ви хочете сказати, що я здаюсь байдужою і холодною, дозвольте повідомити вас, що я лише намагаюсь удавати з себе таку, і це коштує мені чималих зусиль.

КЕТТЛ. Ну що ж, дуже добре. А ось відповідь

на ваше запитання. Коли ми зустрічались у комітеті, хоч я й був тоді напівживий від утоми або просто куняв, мене весь час цікавило, що б сталося, якби зняти з вас ці кляті окуляри, скуйовдити ваше волосся, змінити ваш добropорядний одяг, одягти на вас різні блискучі витребеньки і позалицятися до вас.

ДЕЛІЯ *(підводиться. Від подиву їй навіть трохи перехопило дух)*. О!

КЕТТЛ. От що я мав на увазі, кажучи, що зустрічі з вами давали мені до якогось часу втіху.

ДЕЛІЯ. І ви думаєте так про всіх жінок, яких бачите?

КЕТТЛ. О, ні. Головним чином про вас.

ДЕЛІЯ *(решуче)*. Добре! *(Іде до лівих дверей)*.

КЕТТЛ. Що ви хочете зробити? Покликати інспектора?

ДЕЛІЯ. Побачите.

Вона виходить з кімнати. Кеттл хоче піти за нею, але стримується, підходить до шафки, знижує плечима і знову наливає склянку. Вигляд у нього досить розгублений. Раптом він застигає, почувши, як за лаштунками грюкають парадні двері і клацає замок. Кеттл здивовано і захоплено дивиться на ліві двері. Знову з'являється Делія. В руках у неї кошук з пакунками та коробка з магазину готового одягу. Вона кладе все на стіл, бере свою склянку, випиває вино, потім дивиться на Кеттла.

ДЕЛІЯ. «Покликати інспектора!» По-моєму, це були безглузді слова. А ви як думаєте? *(Ставить склянку на столик)*.

КЕТТЛ. Так, найбезглуздіші з усього, що я говорив сьогодні.

ДЕЛІЯ. Вам здається, що на все це остогидле місто ви однісінька людина, яка не може більше лицемірити?

КЕТТЛ. Сподіваюсь, що ні.

ДЕЛІЯ. Так от, не ви знімете мої кляті окуляри, скуйовдите моє волосся, змініте мій добropорядний одяг, надягнете на мене різні блискучі витребеньки. Це зроблю я сама. *(Вона бере коробку)*. Де у вас спальня? *(Вказуючи на альков)*. Там?

КЕТТЛ. Там, двері в глибині.

ДЕЛІЯ. Гаразд.

Вона виходить. Кеттл іде до торшера і вмикає його. Потім відшукує в телефонній книзі номер, бере трубку і дзвонить, щось мугикаючи.

КЕТТЛ *(в трубку)*. Магазин Гардакра?.. Це Лондонський та Північно-Західний банк. Мені потрібен олдермен Гардакр... Так, дуже терміново... *(Тепер він говорить, змінивши голос)*. Містер Гардакр?.. Це Лондонський та Північно-Західний банк... Ні, це не відносно довготермінової позики... Це стосується ж-и-т-т-я. Ми гадали, вам цікаво буде довідатись, що, на нашу думку, воно чудове. На все добре! *(Вішає трубку, потім знову знімає її і кладе на стіл. Йде до лівої стіни, вмикає бра. Освітлення кімнати стає теплим, інтимним)*.

Делія виходить із спальні. У неї тепер зовсім інший вигляд. Вона у вільній домашній сукні з м'якої тканини; волосся вже не так старанно укладене, як раніш; окуляри зникли — і вона перетворилася на дуже привабливу і милу жінку. Кеттл захоплено дивиться на неї.

ДЕЛІЯ *(виходячи на середину, показує сукню, посміхається)*. Ну?

Кеттл заходить за крісло.

ДЕЛІЯ. Це те, що ви уявляли собі?

КЕТТЛ. *(палко)*. Ні, це набагато-набагато краще. Яке перетворення! Але скажіть мені, хто ви: ця чи та, друга?

ДЕЛІЯ. Не знаю.

КЕТТЛ. Або ще якась, зовсім інша?

ДЕЛІЯ. Можливо.

КЕТТЛ. Так само, як я — не управитель банку, солідний, надійний, і не антиуправитель, а напевно той, що не схожий на них обох!

ДЕЛІЯ. Можна мені сигарету?

КЕТТЛ *(йдуци до столика біля канапи)*. Звичайно можна. *(Простягає Делії коробку з сигаретами, що лежить на столику)*. Але якось дивно сидіти просто так і палити.

ДЕЛІЯ *(беручи сигарету)*. Авжеж. Ми ще не втрачаємо почуття міри. *(Кеттл дає Делії прикурити, і вона сідає у крісло)*. Чи не слід трохи поговорити, тільки щиро.

КЕТТЛ. Я зроблю все, що в моїх силах. Але пам'ятайте — це для мене нове. Ми, чоловіки, обдурюємо самі себе, а жінки, на мій погляд, як правило, — ні.

ДЕЛІЯ. Так. Ми просто втішаємось одним величезним самообманом: про батька, коханця або чоловіка, сина — от і все. Наскільки я знаю, у вас немає жінки?

КЕТТЛ *(стоячи зліва від канапи)*. Була. Родинне життя закінчилося під час війни, коли я був у армії. Ніякої героїки, адже я — на фінансовій службі. Я здавався їй надто нудним. І вона мала рацію — я був таким.

ДЕЛІЯ. Вона знайшла чоловіка до вподоби?

КЕТТЛ. Він торгує друкарськими машинками в Манчестері і щосуботи грає в гольф. Але це нічого не значить — він все ж таки в її очах «весь диво й бурхливе бажання».

ДЕЛІЯ. Я хотіла б знати, чи є у вас коханка...

КЕТТЛ. Немає.

ДЕЛІЯ. Я гадала, вони є у всіх вас, чоловіків, навіть у Брікмільських.

КЕТТЛ. У декого — є, у декого — нема. Мене це завжди дивує. Я й досі ще не певен: чи у нас в місті всі кохаються незаконно, чи це трапляється не так часто, як ми звикли думати?

ДЕЛІЯ *(її це розвеселило)*. І я теж не знаю.

КЕТТЛ. А як у вас із Генрі Муном?

ДЕЛІЯ. Тільки про людське око. Справа у тому... Він мені тепер навіть не подобається.

КЕТТЛ. Я майже незнайомий з ним. Але він завжди здавався мені трохи несправжнім *(переставляє попільничку з лівого підлокітника канапи на праве більще крісло)*. Як і більшість торговців. Вони здаються такими ж несправжніми, як і їхні оголошення. «Привабливий старовинний особняк з усіма сучасними вигодами» — щось у такому дусі.

ДЕЛІЯ. Генрі такий. Навіть під час суперечки він не буває справжнім.

КЕТТЛ. Ваш холодний суворий вигляд—для нього чи для себе?

ДЕЛІЯ. Для обох потроху. Він вважає такий вигляд пристойним і надійним. І це — моя відповідь Брікмілу. В іншому місці або з іншою людиною я б не турбувалася про такі речі.

КЕТТЛ. Ви давно купили цю чудову сукню?

ДЕЛІЯ. Лише сьогодні. Я побачила її у Морлея і взяла, щоб надягти потай — для власної втіхи.

КЕТТЛ. А тепер для моєї?

ДЕЛІЯ. Сподіваюсь, що так. В інших пакунках — їжа, апетитна, смачна їжа. Її я теж купила через те, що йде дощ, і у Брікмілі листопад, і мені тридцять шість, і я не маю коханця. Ми зараз з'їмо її. *(Гасить сигарету)*.

КЕТТЛ. По-моєму, можна зачекати... Як ви думаєте? І дощу нема, і тепер не листопад, і ми не в Брікмілі, а тридцять шість — чудовий вік, і у

вас є коханець. Встаньте, будь ласка, місіс Мун.

ДЕЛІЯ. Якщо ви цього хочете. *(Делія підводиться, і вони дивляться одне одному в очі)*.

КЕТТЛ *(дуже ніжно)*. Ви надзвичайно красиві. Ви така, яким повинне бути життя, коли про нього мужчина насмілюється думати як мужчина. За останні два роки, при кожній зустрічі з подивом поглядаючи на вас і трохи страждаючи, я, мабуть, таки знав, що ця хвилинка наблизилася, коли б я наважився зустріти її. Тепер я хочу всього, чого бажаєте ви, і не хочу нічого, чого ви не бажаєте.

ДЕЛІЯ *(з легкою усмішкою)*. Ви дуже ласкаві. *(Вона повільно підходить впритул до нього)*. Але я гадала, що ви сміливіші.

КЕТТЛ. Я сміливий.

Кеттл обнімає її, і вони палко цілуються. Але швидко відстороняються і дивляться одне на одного. В цей час завіса падає.

Дія II

Та ж сама кімната. Коли завіса піднімається, вже день, десь близько третьої години. Йде дощ. Порт'єри на вікнах зашпунті. Горить електрика. На обідньому столі і на підносі біля канапи — те, що залишилося від другого сніданку, а чашки для кави, тарілки і т. п. розставлені по всій кімнаті. Дещо з цього — навіть на підлозі коло канапи. На сцені спочатку нікого немає, але одразу ж із спальні входить Делія. Вона одягнена так само, як і під час своєї першої появи у I дії, а домашня сукня висить тепер на спинці канапи. Делія підходить до вікна, розсуває порт'єри, і, за звичкою охайної жінки, але з легкою гримасою, починає неквапливо збирати посуд, щоб винести його на кухню. З кухні входить Моніка. Вона в тому ж самому плащі, який і зараз дуже мокрий. Обидві жінки з цікавістю дивляться одна на одну.

ДЕЛІЯ *(стоячи біля обіднього столу, здивовано)*. О. добридень!

МОНІКА *(весело)*. Вітаю!

ДЕЛІЯ *(посміхаючись)*. Отже, задні двері не були замкнені?

МОНІКА. Ні. А хіба це було потрібно? *(Йде на середину кімнати. Не почувши відповіді, ве-*

село говорить). Я цього зовсім не знала.

ДЕЛІЯ *(підходить до неї. Вона, очевидно, розвеселилася, побачивши Моніку)*. А хто ви така?

МОНІКА. Моніка Твіг. Моя мати доглядає...

ДЕЛІЯ *(перебиває)*. Так, так, він мені казав.

МОНІКА. А де містер Кеттл?

ДЕЛІЯ *(махнувши рукою в бік спальні)*. Спить.

МОНІКА. Він не хворий?

ДЕЛІЯ *(з удаваною серйозністю)*. О ні. Мені здається, що він почуває себе чудово.

МОНІКА *(по секрету)*. Так я вранці і вирішила. Мати сказала, що він хворий, а я подумала, що ні: просто йому все остогидло, як і мені.

ДЕЛІЯ. Такого похмурого понеділка, та ще й у Брікмілі це може трапитися з кожним.

МОНІКА. По-моєму, тут усі дні — похмурі понеділки... Я, мабуть, висушу свій плащ на кухні.

ДЕЛІЯ. Добре, і візьміть з собою оце, Моніко. *(Дає їй кілька тарілок з обіднього столу)*.

Моніка виходить. Делія збирає чашки від кави, потім прямує до алькова. Моніка повертається з кухні без плаща і помічає сукню Делії на канапі.

МОНІКА (*вказуючи на сукню*). Це ваша?

ДЕЛІЯ. Моя. Я купила її вранці, щоб підбадьорити себе.

МОНІКА. А я бачила її у вітрині Морлея. Можна подивитись?

ДЕЛІЯ. Звичайно.

МОНІКА (*беручи сукню*). Шик! (*Притуляє до себе*). В такій я бачу себе у майбутньому, коли чогось досягну. Під фото буде написано: «Міс Моніка Твіг відпочиває вдома». (*Замріяно замовкає*).

ДЕЛІЯ (*сідаючи на бильце крісла*). Ви з тих дівчат, Моніко, які прагнуть зробити кар'єру?

МОНІКА (*досить похмуро*). Якби в мене були шанси! (*Обережно вішає сукню на спинку канапи*). І крім того, я ніяк не можу вирішити, куди мені краще податись — у модельєрки, в кіно чи в телебачення. Ви показували сукню містеру Кеттлу?

ДЕЛІЯ. Показувала. Думаю, що вона йому сподобалася. А взагалі я прийшла сюди в справах лікарського комітету, містер Кеттл його скарбник.

МОНІКА (*підходячи до крісла, загадково*). Якщо хочете знати, йому потрібні не комітетські справи...

ДЕЛІЯ. О?

МОНІКА (*загадково*). Не вони. Що йому потрібно — це жінки.

ДЕЛІЯ (*посміхаючись*). Моніко!

МОНІКА (*спалахуючи*). Мені однаково! Закладаюся — це правда. Ви, я бачу, зовсім як моя мати, що твердить, ніби він байдужий до цього. Вона каже, що я забрала собі в голову дурницю і що безліч чоловіків байдужі до цього. А я можу лише сказати, що кожного разу, коли я наймаюся на роботу, вони здаються мені аж ніяк не байдужими. Через це всі мої неприємності.

ДЕЛІЯ. Я бачу — у вас вони і справді можуть бути, Моніко. (*Підводиться, підходить до канапи і бере домашню сукню*). У деяких дівчат трапляються такі неприємності. Але до чого дійшов містер Кеттл? Не скажете ви мені, що...

МОНІКА (*перебиваючи, конфіденційно*). Ні-ні, він ніколи не робив жодних спроб зі мною. Він навіть не дійшов до того, щоб, знаєте, якось поглядати на мене.

Делія вішає сукню на спинку стільця, що стоїть ліворуч від обіднього столу.

МОНІКА (*іде слідом за Делією*). Але сьогодні вранці я одразу ж помітила, що йому так само набридло все кругом, як і мені, і що містер Кеттл забунтував і готовий податися з Брікміла світ за очі... (*Велично*). Обтрусити порох із своїх ніг. І я готова їхати з ним.

Під час дальшого діалога Делія збирає на піднос чашки й тарілки, які ще залишилися в кімнаті, потім сідає на бильце крісла. Моніка підходить до столика біля канапи.

ДЕЛІЯ. Але, Моніко, я не думаю, щоб...

МОНІКА (*перебиваючи, захоплено*). Я прямо

скажу йому: «Візьміть мене з собою, містер Кеттл». Майте на увазі, я попереджу його, що він тільки щабель в моїй кар'єрі. Я б використала його — так само, як і він мене.

ДЕЛІЯ. Це звучить не дуже красиво, Моніко.

МОНІКА (*велично*). Я була б з ним чесною. Він міг би поводитися зі мною на дозвіллі, як з іграшкою. Йому якраз це й потрібно. Але весь час я шукала б наступний щабель, бо шикарне життя мені подобається більше, ніж просто секс. В газеті напишуть: «Міс Моніка Твіг, сміючись, спростувала всі чутки про роман.— Ми тільки друзі,— сказала вона».

ДЕЛІЯ. А це вже з ким?

МОНІКА (*з безтурботною величністю*). О, з одним із багатих каліфорнійських акторів або східних князів.

ДЕЛІЯ. А як же бідолашний містер Кеттл, його ви покинете?

МОНІКА (*не виходячи з ролі*). Нічого не вдієш. Таке життя, правда ж?

ДЕЛІЯ (*жваво*). Не для більшості з нас. Ви допоможете мені помити посуд?

МОНІКА (*скинута з котурнів*). Мама помие сама, коли приїде ввечері. Хай краще мама. Вона не подякує нам за допомогу, бо їй подобається доглядати містера Кеттла. Але б'юся об заклад — вона знає його значно гірше, ніж я.

ДЕЛІЯ. А я закладаюся, що ви знаєте його значно гірше, ніж я, Моніко. Ви надто молоді, і якби я була на вашому місці, то не мріяла б так про кар'єру. Вона вимагає важкої праці і великої рішучості. Значно приємніше бути просто ніким.

МОНІКА. Тільки не в Брікмілі. Я впевнена, що здатна на щось, хоч навіть не знаю, на що саме. А як я можу дізнатися, коли мені не дають спробувати? Що б там не було, а мені страшенно набридла ця паскудна діра.

ДЕЛІЯ. А хіба немає якогось славного хлопця, що цікавився б вами, Моніко?

МОНІКА. Є. Двоє чи троє. На жаль, я не цікавлюся ними. Вони такі нудні... А інші, не нудні, не доводять справи до кінця. Людям здається, що я дуже люблю чоловіків. Тому мене й виганяють з роботи. Але я не так вже й захоплююся цим.

ДЕЛІЯ. Заждіть ще кілька років.

МОНІКА (*обурено*). Всі ці реклами в жіночих журналах — вони мене обурюють до нестями. Все — про те, як знайти і зберегти «його». «Зробіть себе свіжою та гарною для нього!» І подумайте тільки, для чого варто робити себе свіжою та гарною!

ДЕЛІЯ (*сміючись*). Цілком згодна. Тому я й перестала читати ці журнали.

МОНІКА (*обурено*). А чому чоловіки не намагаються бути свіжими й гарними для нас? І яка нам з того користь? Фото в газеті, на якому нас знято у нічному клубі? Дорогі автомобілі та готелі — люкс? Нічого подібного, хай йому грець! Все, що ви маєте це — четверо дітлахів, кухня, брудна білизна, порепані руки і втомлені ноги. (*Вона зупиняється, потім з надією дивиться на*

Делію). Я сподіваюсь, ви справді знаєте містера Кеттла краще, ніж я?

ДЕЛІЯ (*підводячись і беручи піднос з посудом, твердо*). Безперечно, Моніко.

МОНІКА. Отже, як ви гадаєте, візьме він мене у Бірмінгем? (*Замріяно*). Вечері з вином, кава з лікерами у кімнаті відпочинку...

ДЕЛІЯ (*твердо*). Ні, Моніко. Містер Кеттл спокійна людина, йому зовсім не до смаку шалені ночі в Бірмінгемі.

МОНІКА (*з сумом*). Тоді це буде отой прикжчик з магазину Гардакра...

ДЕЛІЯ. Це вже здається значно перспективнішим.

МОНІКА. Тільки... Він такий товстий!

ДЕЛІЯ. А причина, мабуть,— саме вечері з вином. Це ж те, що вам треба. (*В передпокої лунає настирливий дзвоник*). Це на парадному?

МОНІКА. Так.

ДЕЛІЯ. Подивіться, будь ласка, хто там. І не пускайте нікого, поки не скажете мені. Відімкніть двері і гляньте, хто це.

МОНІКА (*йдуци до лівих дверей*). О'кей! Можна зробити вигляд, що я покоївка?

ДЕЛІЯ. Звичайно.

Моніка виходить наліво. Делія виносить піднос на кухню, повертається і виходить на середину кімнати. З передпокою входить збуджена Моніка.

МОНІКА (*підходячи до Делії*). Це містер Мун. Він каже, що тут його жінка. Це не ви?

ДЕЛІЯ. Я.

МОНІКА (*вражена і захоплена*). Ой, здається, буде гаряче! Що йому сказати?

ДЕЛІЯ (*ідуци до алькова*). Хай ввійде. Я повернусь через хвилину.

Моніка виходить до передпокою, а Делія у спальню. Зліва входить Генрі Мун. Слідом за ним — Моніка. Мун — дуже масивний чоловік з тупим виразом обличчя. Йому далеко за сорок, він у шерстяному костюмі (як у маклерів по продажу нерухомого майна). Здивовано озирвається.

МОНІКА. Сюди, будь ласка.

МУН (*виходячи на середину кімнати*). Тут нікого немає.

МОНІКА (*вдало прикидаючись покоївкою*). Місіс Мун попросила переказати вам, містер Мун, що вона зараз вийде до вас.

МУН (*вступившись поглядом у Моніку*). О, вона це сказала?

МОНІКА. А поки що сідайте, будь ласка, містер Мун. (*Вказує на крісло*).

МУН (*все ще здивований*). О, дякую. (*Сідає в крісло і пильно вдивляється в Моніку. Протягом кількох секунд Моніка відповідає тим же, потім сідає на канапу*).

МОНІКА. Не дуже приємна погода, містер Мун?

МУН (*роздратовано*). Що це означає?

МОНІКА. А саме?

МУН. Що з вами трапилось, моя мила? (*Здивовано приглядається до неї*).

МОНІКА (*урочисто*). Ви гадаєте, що я тут покоївкою, містер Мун?

МУН. А хіба ні?

МОНІКА (*з величезною гідністю*). Зовсім ні. МУН. О?!

МОНІКА (*бундючно*). Якщо це вас цікавить, я широко відома актриса кіно й телебачення. З наступного тижня я починаю репетиції дуже відповідальної ролі покоївки для телеп'еси. От я й вирішила спробувати.

МУН. Ви... Ви так вирішили? Це добре. Але що ви робите тут?

МОНІКА. Готую роль.

МУН. А чому ви готуєте її саме тут?

МОНІКА (*бундючно*). О, я розумію, що ви маєте на увазі, містер Мун. Я просто заїхала до родичів у Брікміл. Але живу я завжди в Лондоні.

МУН. І давно ви живете в Лондоні?

МОНІКА. О, кілька років. А чому ви питаєте?

МУН (*переможно*). А тому, що місяць-два тому ви подавали мені каву в кафе на Маркет-стріт.

МОНІКА (*підводиться, роздратована*). Ну то й що з того?

МУН (*теж підвівся і обурено ходить по кімнаті*). Навіщо верзти оці дурниці про телевизор та актрис?

МОНІКА (*теж ходить біля правого кінця канапи*). Просто спробувала обдурити вас і не вийшло.

МУН (*самовдоволено*). Не вийшло!

Делія виходить із спальні, на ній окуляри, вона спокійна і врівноважена.

МУН (*помічає Делію, не дивуючись*). Здрастуй, Деліє.

ДЕЛІЯ (*спокійно*). Добридень, Генрі.

МОНІКА (*весело*). Ну, я залишу вас, містер і місіс Мун.

Моніка виходить на кухню, а Делія йде на середину кімнати.

МУН (*підходячи до Делії, обурено*). Це дівчицько намагалось обдурити мене. Однак я відразу ж викрив її. Нахабне маленьке чортеня!

ДЕЛІЯ. Досить влучно сказано (*сідає у крісло*).

МУН. Ще б пак! Підозріло тільки, чого вона тут.

ДЕЛІЯ. Нічого підозрілого, Генрі. Це дочка служниці Джорджа Кеттла.

МУН (*кладає капелюх і парасоллю на обідній стіл*). Справді?.. Я зрозумів, що ти тут, коли побачив біля парадного твій автомобіль. (*Виходить на середину*). Інакше, звичайно, я не дізнався б про це.

ДЕЛІЯ. Авжеж, нізащо.

МУН. Безперечно. Зовсім не уявляв собі, де ти, поки не побачив твого автомобіля.

ДЕЛІЯ. Ти вже сказав це раз. Але що ти робив біля парадного?

МУН. Прийшов поговорити з Кеттлом. Він тут?

ДЕЛІЯ. Тут, у спальні.

МУН. Хворий?

ДЕЛІЯ. Ні, просто спить.

МУН (*обурено*). Спить? Це вже занадто!

ДЕЛІЯ. Після ленчу йому захотілося спати, Він частував мене сніданком.

МУН. На це була якась особлива причина?

ДЕЛІЯ. Просто нам обом захотілося їсти.

МУН. Гм, в банку мені сказали, що вранці ти шукала його. В справах Лікарського фонду?

ДЕЛІЯ. Головним чином.

МУН. Отже, не тільки через це?

ДЕЛІЯ. Задля цього я прийшла до нього. А ти?

МУН. Що я?

ДЕЛІЯ. Чого прийшов ти?

МУН. Бачиш, Кеттл дзвонив до мене зранку. Сказав секретарці, ніби терміново, а потім запитав якусь дурницю про тебе і твій автомобіль. Це здалося мені підозрілим. Я подумав, що нами зацікавились податкові інспектори, але потім за ленчем у клубі почув якісь дивні бачачки про цього Кеттла. Чого тільки не мелють! Гардакр каже, що Кеттл запис, хтось інший — ніби він майже збожеволів. А на тебе яке він справив враження?

ДЕЛІЯ. Він здався мені цілком тверезим і абсолютно при здоровому розумі.

МУН. Справді? Тоді чому ж він спить?

ДЕЛІЯ. Бо хоче спати, Генрі. Я ж сказала тобі.

МУН (*обурено*). Все це дуже добре, але ж не тільки йому хочеться спати після ленчу! А якби ми всі так поводитись?

ДЕЛІЯ. Тоді ви всі не були б такими сонними ввечері.

МУН. Ну, це було б занадто, якби ми всі спали після ленчу! А ти, Деліє?!

ДЕЛІЯ. Що саме, Генрі?

МУН (*обурено*). Під три чорти... Я хочу сказати... Порядній людині не годиться частувати даму ленчем, а потім так поводитись. Ну, от скажи, чим ти займаєшся тут, поки він спить?

ДЕЛІЯ. Скажімо, я мию посуд.

МУН. Чому? Хіба не може помити служниця?

ДЕЛІЯ. Вона зайнята вдома. Адже сьогодні понеділок.

МУН (*обурено*). Звичайно, сьогодні понеділок, і це робить все особливо кумедним.

ДЕЛІЯ. Чому, Генрі?

МУН (*підходячи до крісла, сердито*). Чому? Ну, подумай сама. Не субота, не свято, не щось інше. А по н е д і л о к. Понеділок! І ще одне. Коли Кеттл подзвонив до мене вранці і я дізнався, що це не у банківських справах, а його вилаяв. «Страшенне нахабство», — сказав я, а він відповів, що Мун — це хвилююче прізвисько, і мабуть через це ти й вийшла за мене заміж...

ДЕЛІЯ (*посміхаючись*). Він так відповів? Дуже приємно.

МУН. Приємно? Що в цьому приємного? (*З нідоозроу дивиться на Делію*).

ДЕЛІЯ (*посміхаючись*). Ти хочеш щось запитати, Генрі?

Мун хоче щось сказати, але стримується.

МУН. Ні, нічого.

ДЕЛІЯ (*підводячись і йдучи до канапи*). Ти добре поснідав у клубі? (*Сідає, знімає окуляри і ховає їх в сумочку*).

МУН. Не дуже, печінка й бекон гірші, ніж звичайно. Але не в цьому справа.

ДЕЛІЯ. А я й не знала, що у тебе є якась справа.

МУН. Звичайно, є. Чоловік плете нісенітницю в телефон, дівчина на комутаторі, певно, слухає, а ти кажеш тільки: «Дуже приємно!» Цей самий чоловік частує тебе ленчем і потім лягає спати, а ти чекаєш його, і твій автомобіль — біля під'їзду.

ДЕЛІЯ. Навряд чи я могла б завести його в квартиру.

МУН (*сердито*). Ти прекрасно знаєш, що я маю на увазі.

ДЕЛІЯ. Ні, не знаю. А що?

МУН (*прямуючи на середину кімнати, виразно*). Деліє!

ДЕЛІЯ. Що, Генрі?

МУН (*виразно*). Я хочу поставити тобі два відвертих запитання і хочу почути дві відверті, правдиві відповіді.

ДЕЛІЯ. Ти певен, що правдиві?

МУН. Певен? Звичайно, я певен! Чому б мені не бути певним?!

ДЕЛІЯ (*лагідно*). Тому що я ніколи не відчувала, щоб тобі подобалась правда, Генрі.

МУН (*вражений*). Святий боже! Мені не подобається правда?! Про що ти кажеш? Нехай хто-завгодно приходить до мене з фактами — і я завжди ладен подивитись йому прямо у вічі. Спитай у конторі. Спитай у клубі. Навпаки, дехто навіть вважає, що я перегинаю палицю. «Ви надміру відверті, друже Генрі», — кажуть вони.

ДЕЛІЯ. Навіщо ці свідки, Генрі? Ти просто будь відвертим. Два відвертих запитання — дві відверті, правдиві відповіді. Кажі далі.

МУН (*виразно*). Тоді — номер перший. Чи дотримував я, Деліє, правил гри з тобою?

ДЕЛІЯ. Ти грав зі мною свою гру, а не мою, Генрі.

МУН. Не знаю, що ти хочеш цим сказати. Не знаю. Але обличмо поки що це. Друге запитання важливіше. (*Дуже виразно*). Ти ведеш гру, Деліє?

ДЕЛІЯ. Ти маєш на увазі, що я зраджую тебе, Генрі?

МУН (*збентежений такою відвертістю, квапливо*). Звичайно, ні. Я взагалі не говорю про це. Я знаю, що ти хочеш зробити: хочеш, щоб я сказав більше, ніж маю на увазі, потім викрутишся і запитаєш, якого біса я звинувачую тебе. О ні! Мені це не потрібно. Ти не зловиш мене на слові, моя любя. Ні в якому разі! Я лише ставлю тобі просте, відверте запитання: ти ведеш гру?

ДЕЛІЯ (*їй уривається терпець*). Але запитання зовсім не просте і не відверте. Воно нічого не означає. Яка гра?! Якщо ти вважаєш, що я плету якусь інтригу, чому не скажеш прямо?

МУН (*кричить*). Бо не хочу, щоб мене різними хитрощами втягли у пастку і пошили в дурні. Старий трюк, але цього разу не вийде!

ДЕЛІЯ (*різкіше*). Тоді, ради бога, про що ти говориш?

МУН (*сердито*). Але біля будинку стоїть твій автомобіль! І вже дві чи три години. Він впадає всім у вічі. Я тільки-но повернув за ріг, і вже знав, що ти тут. Люди бачать його і щось думають! Вони скоро почнуть говорити про тебе! Мож-

ливо, вже й почали. Хіба це добре? Ти не можеш назвати це дотриманням правил гри та ще й у такому місті, як наше!

ДЕЛІЯ (*підтримуючи його*). Ти хочеш сказати, що вони порушують правила, починаючи якісь балачки?

МУН (*піддавшись на провокацію, голосно, несамовито*). Ні, звичайно, ні, і ти, чорт забирай, дуже добре знаєш, що ні! Я хочу сказати, що ти, Деліє, порушуєш правила гри, коли даєш їм право говорити про себе, або залишаєшся тут, не знаючи, хто може увійти в будинок. Ти навіть снідаєш з людиною, яка так підозріло поводить-ся і якою вже цікавляться інші. І от я й кажу, що дотримував правил гри з тобою, а ти — ні! Оце і все.

Кеттл виходить із спальні. У нього скуйовджене волосся, вигляд приємно розслабленої людини. Запалює люльку. Мун ходить навколо крісла.

КЕТТЛ (*виходячи на середину*). О, вітаю, Мун!

МУН (*обурено*). Привіт, Кеттл!

ДЕЛІЯ (*ніжно*). Вам добре спалося?

КЕТТЛ (*посміхаючись*). Чудово!

ДЕЛІЯ (*ніжно*). Сподіваюсь, ми не розбудили вас?

МУН (*обурено*). Ну, це вже занадто! Чи добре йому спалося?! Сподіваюсь, ми не розбудили його?! Та хто він такий — може, персидський шах? Йому треба було б сидіти зараз у банку. До біса його приємний сон!.. Тепер я звернуся з відвертим запитанням до вас, Кеттл.

ДЕЛІЯ (*Кеттлу*). Генрі сьогодні звертається тільки з відвертими запитаннями.

МУН (*Кеттлу*). Що, по-вашому, ви робите?

Кеттл, з пасолодою затуляючись, дивиться на Муна, на Делію, потім знову на Муна.

КЕТТЛ (*повільно*). Знаєте, Мун, голубе...

МУН (*обурено перебиваючи його*). Не звертайтесь до мене — «Мун, голубе», — між нами не такі близькі стосунки!

КЕТТЛ. Вам більше подобається «містер Мун»? Я дуже радий. Мені теж до вподоби «містер Мун». Так от, містер Мун, у цю мить я нічого не роблю. Як бачите, я просто, не напружуючи сил, палю люльку. До того ж у мене чистий латацький тютюн. Я завжди хотів курити чисту латакію.

ДЕЛІЯ. Чудовий аромат.

КЕТТЛ. Вам теж подобається? Я ніколи не наважувався раніше курити цей тютюн, бо вважають, що він шкодить.

МУН. Хм, шкодить!

КЕТТЛ. Тому я і почав його курити. Оце й усе, що я зараз роблю, містер Мун. А що ви пропонуєте?

МУН. Я пропоную вам робити те, що і я — дотримувати правил гри.

КЕТТЛ (*зацікавлено*). Я випадково почув, що ви розмовляли про це. Яка саме гра? Я, знаєте, теж купив вранці гру, називається «Полювання в джунглях»...

МУН (*перебиваючи, голосно*). Я кажу про Порядну Поведінку. (*Делія сміється. Мун лото дивиться на неї*).

ДЕЛІЯ. Пробач, Генрі. Просто в тебе був такий смішний вигляд...

МУН (*з гідністю*). Як тільки ти захочеш слухати серйозно, я говоритиму далі.

КЕТТЛ. Делія, поведітьесь пристойно.

ДЕЛІЯ (*покійно*). Добре, Джордж.

МУН (*обурено*). На мою думку, це вже занадто — слухати, як стороння людина радить твоєї жінці поводитись пристойно...

КЕТТЛ (*перебиває його, серйозно*). Цілком згоден, містер Мун. Це справді занадто. Але йшлося про порядну поведінку.

МУН. Я чекаю від інших того, що завжди намагаюсь робити сам, — дотримання правил гри. Я робив це, незважаючи ні на які спокуси.

ДЕЛІЯ (*зацікавлено*). Справді, Генрі? А мені ти ніколи нічого не розповідав.

МУН. Звичайно, не розповідав. Але можеш повірити на слово — вони були.

КЕТТЛ (*з удаваною серйозністю*). Чи не занадто це розпливчато, містер Мун? Чи не слід вам навести деякі приклади?

ДЕЛІЯ. Безперечно. Особливо, коли зважити, що я вперше чую про таке.

КЕТТЛ (*з удаваною серйозністю*). Пам'ятайте, поки ви не переконаєте нас на прикладах, всі ваші аргументи даремні.

ДЕЛІЯ (*заохочує*). Ну-бо, Генрі. Хто, наприклад? (*Іде до правого кінця канапи*).

МУН (*сідає на лівому кінці канапи, нерішуче*). Все це так, але, знаєте, як порядна людина, я б не хотів про це говорити.

ДЕЛІЯ. А я не проти. Мені подобаються непорядні розмови.

КЕТТЛ (*сідаючи в крісло*). А я відтепер сам непорядна людина. Отже?..

МУН. Ну... наприклад... Є в нашій конторі така міс Карсон... Вона часто допомагає мені...

ДЕЛІЯ (*зацікавлено*). Це ота руда гладуха?

МУН (*з гідністю*). У міс Карсон золотисте волосся... І надзвичайно приємна фігура. Вона... е-е... досить віддана мені. Принаймні мій компаньйон Джек Френсіс, глузуючи з мене, завжди твердить це...

КЕТТЛ (*заохочуючи*). Добре! Я зараховую міс Карсон як спокусу.

МУН. Так от, кілька разів нам з міс Карсон довелося провести вечір не в Брікмілі, бо у нас були важливі справи. І що ж трапилось?

ДЕЛІЯ (*це їй дає насолоду*). І справді, що трапилось, Генрі?

МУН (*надзвичайно спокійно*). Нічого.

КЕТТЛ. Нічого?!

МУН. Нічого. Після важкого робочого дня я частував її обідом і, може, кількома коктейлями, але ми залишалися веселими хорошими друзями. Тільки веселими хорошими друзями.

ДЕЛІЯ. Закладаюся, міс Карсон зовсім не подобається залишатися веселим хорошим другом.

МУН. Ми не про це говоримо. Я звертаюся до вас, Кеттл.

КЕТТЛ. Цілком згоден, не про це. Мова йде про вас, а не про міс Карсон. Вона лише спокуса, перед якою ви встояли.

МУН. Вірно. Йдеться про те, що я зберіг свої позиції.

КЕТТЛ. Крім того, це чудово викладено!

МУН. Може, ми з Делією і не так добре живемо, як могли б,— хоч я вважаю, що ми непогана пара,— але якби вона дотримувала правил гри зі мною, я був би готовий дотримувати правил гри з нею.

КЕТТЛ. Якби вона зберігала свої позиції—ви б зберігали ваші?

МУН. Авжеж.

ДЕЛІЯ (*нетерпляче*). Я б хотіла, щоб ти перестав зберігати свої позиції і відверто сказав, що думаєш.

МУН. О! А що я повинен думати?

КЕТТЛ (*співчутливо*). Ну, а що б ви хотіли думати, містер Мун?

МУН (*сердито*). Справа не в тому, що думаю я, а в тому, що подумують інші. Пам'ятайте про це. (*Дивиться на годинник і підводиться*). Я мушу йти. (*Бере капелюх і парасольку*).

Кеттл підводиться, прямує до лівих дверей і відчиняє їх.

МУН. О четвертій годині у мене важлива ділова зустріч. Двоє хлопців приїдять із Лондона, щоб подивитись фабрику Мерчінсона. Добрячий бізнес, якщо вигорить. (*Благально дивиться на них*). Ну, спробуймо бути розважливими, га? Є вірні й невірні шляхи навіть у таких речах. Зрештою, ніхто з нас не може дозволити собі скандалу, правда?

КЕТТЛ. Чому ж? Я можу — це одна з небагатьох речей, яку я віднині можу собі дозволити.

МУН (*ідучи до лівих дверей*). Якщо ви зважите на мою пораду, Кеттл, ви будете обережним, дуже, дуже обережним. Ви й так надто далеко зайшли. Деліє, ти додому?

ДЕЛІЯ. Ще ні, Генрі.

МУН. Побалакаєте ще? Гаразд. Ну, а я мушу бігти.

Мун виходить. Делія і Кеттл якось хвилину багатозначно дивляться одне на одного.

ДЕЛІЯ (*лагідно*). І це — весь Генрі. Ти розумієш, що я маю на увазі?

КЕТТЛ (*ідучи до письмового столу*). Розумію. Як дзвонити до його контори?

ДЕЛІЯ. Вісім-три-п'ять-сім. А навіщо?

КЕТТЛ (*беручи трубку*). Маю термінове повідомлення для міс Карсон. (*Набирає номер*). Зайнято. (*Чекає, тримаючи трубку в руках*).

Делія, підвівшись, ходить по кімнаті. З кухні входить Моніка.

ДЕЛІЯ. Я гадала, що ви вже пішли, Моніка. МОНІКА. Надворі лле. А я тим часом помила посуд. Знаєте, я, мабуть, скажу вам, що усе зрозуміла. Я була трохи дурною, правда? А тепер я піду, але незабаром повернуся. Мені хотілося б бути в курсі справ, можливо, я не буду зайвою. У мене горять щоки, правда, містер Кеттл?

Моніка виходить в кухню. Кеттл, який все ще стоїть біля телефону, запитливо дивиться на Делію.

КЕТТЛ. Про що це вона?

ДЕЛІЯ (*посміхаючись*). Моніка має наміри відносно тебе.

КЕТТЛ (*набираючи номер*). Дурниці! Вона ще дитина.

ДЕЛІЯ. О ні, це доросла жінка з широкими планами.

КЕТТЛ (*в телефон*). Фірма Мун і Френсіс?.. Попросіть міс Карсон, будь ласка... Так, так, дуже важливо... (*Чекає*).

Делія підходить до обіднього столу, збирає серветки, ховає їх у шухляду столу, помічає там пістолет і бере його.

КЕТТЛ. Міс Карсон?.. Це ваш друг. Раджу вам не слухати більше дурниць про «веселого хорошого друга» від Генрі Муна. Цей чоловік не може без вас жити. Ви подивилися б на вираз його очей, коли він описував вашу фігуру! Він марить і шаленіє. На все добре, міс Карсон! (*Вішає трубку, потім знову кладе її на стіл*).

ДЕЛІЯ (*показуючи йому пістолет, серйозно*). Навіщо це?

КЕТТЛ (*безтурботно*). В свій час, коли зроста хвиля злочинів, банк видав такий кожному управителю. Але пістолет поганенький, і я навряд чи зміг би влучити з нього у щось.

ДЕЛІЯ. А я змогла б. Батько навчив мене...

КЕТТЛ (*перебиває*). Дай сюди, моя радість. (*Бере у Делії зброю, ховає її в шухляду письмового столу, потім веде Делію до крісла*). Краще побалакаємо про нас або про Генрі.

ДЕЛІЯ (*сідаючи в крісло*). Я не хочу про Генрі. (*Кеттл сідає на праве більце крісла*). Адже ти розумієш, що саме я мала на увазі, говорячи про його нереальність?

КЕТТЛ. Я ще не певен, що ти справжня. Але більш-менш...

ДЕЛІЯ. Ти невірною почав розмову, любий. Я дуже справжня.

КЕТТЛ. Звичайно. Але ми дозволили собі зневіритись у будь-якій ширості й можливості щастя. Ось чому ми гадаємо, що воно не може бути реальним.

ДЕЛІЯ. Це чоловіки думають, а не жінки.

КЕТТЛ. Тоді жінки нізачо не повинні були допустити, щоб це трапилось з чоловіками. Їм слід було б виправити це. (*Посміхаючись, дивиться на неї*). Коли ми ідемо, Деліє? Увечері?

ДЕЛІЯ (*спокійно дивлячись на нього*). Ідемо? Куди?

КЕТТЛ. Я не знаю. Куди завгодно. Просто — ідемо.

ДЕЛІЯ. Але, любий, навіщо нам їхати?

КЕТТЛ (*здивовано*). Але... але... Ти ж не сподіваєшся, що ми залишимося тут? Я гадав, це ясно з самого початку, що я зникну звідси.

ДЕЛІЯ. Вранці — так.

КЕТТЛ. Ну, а що трапилось з того часу?

ДЕЛІЯ (*посміхаючись, перебиває*). Я... Ми...

КЕТТЛ (*підводячись і йдуци на середину*). Ти... Зрозуміло. Але ж я кажу тобі, що покінчив і з банком, і з цим містом, і з будь-яким іншим, схожим на це, — з усім таким життям.

ДЕЛІЯ. Та яке це має значення тепер? Я знаю, що ти відчував, я відчувала те ж саме, але

тепер ми можемо разом сміятися з усього. Все стало іншим.

КЕТТЛ. Тільки не для мене.

ДЕЛІЯ. Виходить, любити мене — для тебе ще не досить, хоча любити тебе — було б досить для мене?

КЕТТЛ. Це нечесне запитання.

ДЕЛІЯ (*нетерпляче*). О, не ставай схожим на Генрі.

КЕТТЛ. Я саме й намагаюся не бути схожим на Генрі. Чого ж ти хочеш від мене — прикидатись цілими днями?

ДЕЛІЯ. Жінка мусить робити це і весь день, і половину ночі.

КЕТТЛ. Я гадав, ти не хочеш бути такою.

ДЕЛІЯ (*підводяться*). Я не сказала, що хочу. Але намагаюсь бути розсудливою за нас обох.

КЕТТЛ (*ідучи повз канапу направо, досить роздратовано*). Не турбуйся про мене. Я поклав край розсудливості.

ДЕЛІЯ (*не приймаючи його тону, благально*). Це було добре вранці, і я покохала тебе за це. Але один з нас повинен бути розсудливим. Ти говориш про від'їзд, але не знаєш, куди тобі хочеться їхати і що ти робитимеш, коли прийдеш кудись.

КЕТТЛ (*ідучи повз канапу на середину кімнати, роздратовано*). Зараз це не має значення.

ДЕЛІЯ (*підходячи до Кеттла, виразно*). Звичайно, має. Ми ж не діти. Ніхто не збирається доглядати нас.

КЕТТЛ (*наполегливо*). Зрозумій мене, Деліє! Значення має лише одне — їдемо ми разом чи їду я сам? (*Твердо*). Тому, що я не залишуся тут. Я покінчив з цим усім.

ДЕЛІЯ (*роздратовано*). Це значить, що я не маю сили затримати тебе тут?

КЕТТЛ (*теж роздратовано*). Ні на хвилину я не думав, що ти схочеш залишитися.

ДЕЛІЯ. А що ми будемо робити, коли не залишимося? Спробуємо влаштуватися куховаркою та барменом в третьорозрядному готелі?

КЕТТЛ (*роздратовано*). Я б скоріше погодився бути барменом у готелі п'ятого розряду, ніж брікмільським управителем банку і коханцем чужої жінки. Я б відчував себе паціюком у чужій коморі і дуже швидко перетворився б на нього. Деліє, це ж зовсім не ти говориш! Це тому, що ти знову в цьому клятому одязі. Ось звідки це йде.

ДЕЛІЯ (*ідучи повз Кеттла до алькова, у нестямі*). Можеш не нагадувати мені, що я скинула його для тебе!

КЕТТЛ (*сердито*). Ну, є такий одяг, який я скинув назавжди — чорний піджак, смугасті брюки і твердий комірць.

ДЕЛІЯ (*повертаючись до нього, сердито*). Здається, я не вarta зараз навіть твердого комірця. (*З парадного чути дзвоник і стукіт*). О, чорт забирай! Знову хтось прийшов...

КЕТТЛ. Треба було замкнути ці двері. (*Іде до лівих дверей*).

Різкий стукіт у ліві двері. Входять Стріт і Гардакр.

СТРІТ (*причиняючи двері, сердечно*). От я й повернувся, як обіцяв.

КЕТТЛ (*виходячи на середину кімнати*). Забирайтеся звідси!

ГАРДАКР (*проходячи від дверей на середину, підкреслено*). Мені здається, повз нас проїхав у своєму автомобілі ваш чоловік, місіс Мун?

ДЕЛІЯ. Він тільки що був тут, тому не турбуйтеся сповіщати його про мене.

КЕТТЛ. Справді, не турбуйтеся ні про що, олдермен Гардакр, просто йдіть звідси геть!

СТРІТ. Ну-ну-ну, містер Кеттл!

ГАРДАКР (*сердито*). Я нікуди не піду, доки не скажу те, для чого прийшов. У вашому банку ніхто нічого не знає про мою позику.

КЕТТЛ (*з очевидною, але стриманою люттю*). Зараз у мене найважливіша і найневідкладніша у моему житті розмова... (*Вже не стримуючись*). А ви вдерлися з своїми дурницями та з балачками про позики. Забирайтеся звідси!

ГАРДАКР (*голосно й сердито*). Ви можете вважати себе надзвичайно дотепним, Кеттл, але я знаю, що це ви дзвонили до мене вранці і казали, ніби життя — чудове. Ну, а тепер я скажу вам дещо. Я дозвонився-таки вранці до вашої головної контори, і старший інспектор містер Клінтон спеціально приїхав до Брікмїла поговорити з вами. Чи бачите ви щось чудове в цьому?

СТРІТ. Цілком вірно. Я прийшов повідомити вас...

ГАРДАКР (*переможно*). Але особисто організувавши цей приїзд, я не міг відмовитись від насолоди повідомити вас про нього.

Кеттл, не звертаючи уваги на Стріта і Гардакра, підходить до Делії.

КЕТТЛ (*Делії*). Тепер бачиш, що ти просила мене зробити?

ДЕЛІЯ. Яке значення мають вони? Я просто просила тебе зробити дещо для мене.

КЕТТЛ. Для тебе, якою я бачу тебе, цього не варт робити.

ДЕЛІЯ. Можливо, ти не бачиш мене.

ГАРДАКР (*сердито*). Він зараз побачить містера Клінтона, свого шефа. А містер Клінтон спить, чим він займається.

ДЕЛІЯ (*сердито*). О, заткніть рота з вашим містером Клінтоном.

ГАРДАКР (*люто*). Хотів би я знати, в якій мірі це стосується вас. Повинен сказати, що коли б я був Генрі Муном...

КЕТТЛ (*йде на середину, загрозливо Гардакру*). Геть!

ГАРДАКР. Я їду. (*Швидко йде наліво і озирається*). Але ви ще не позбулися мене.

ДЕЛІЯ (*з огидою*). О, звичайно!

ГАРДАКР (*Стріту*). Побачимось пізніше, інспекторе.

Гардакр виходить, грюкнувши дверима. Стріт похитує головою, роздратовано мимрить щось, потім сідає в крісло.

СТРІТ (*бадьоро*). Він трохи нестриманий і запальний, наш Гардакр. Але хай він не хвилює вас, місіс Мун. І я теж. Продовжуйте вашу розмову.

КЕТТЛ (*починає із стриманою лютю*). Як ви помітили вранці, інспекторе, я став досить ексцентричним. І одним з проявів цього — хоч яким би дивацтвом ви не вважали це — є невміння вести інтимну розмову з жінкою (*вже не стримуючись*) в присутності поліцейського.

СТРІТ. Співчуваю, містер Кеттл. Але, бачите, я домовився дочекатись містера Клінтона тут.

ДЕЛІЯ (*підходячи до Кеттла, спокійно*). Джордж, ти добре знаєш інспектора Стріта?

КЕТТЛ. Не дуже, а що?

ДЕЛІЯ (*йдуци за спиною Кеттла до вікна і беручи свою домашню сукню*). Він набагато хитрий і небезпечніший, ніж прикидається. От і все. Тому будь обережний.

СТРІТ. Обережний? З ким?

ДЕЛІЯ (*підходячи до Кеттла, не звертаючи уваги на Стріта*). Він здається тупим, але тільки здається. І мені не подобається його хитрий тон — паче кішка з мишею. Тому слідкуй за ним. (*Йде до алькова*).

СТРІТ (*лукаво*). Це не вихід, місіс Мун.

ДЕЛІЯ (*лагідно*). Я — до ванної. Ви не запекуете?

Делія виходить, взявши сукню. Кеттл дивиться їй услід, потім переводить погляд на Стріта, який широко посміхається. Під час дальшої сцени Кеттл роздратовано ходить по кімнаті.

СТРІТ. Дивно, як швидко жінки починають всюди відчувати себе, наче вдома. Правда?

КЕТТЛ. Чи не могли б ви піти звідси і зайнятися власними справами?

СТРІТ. В широкому розумінні, знаєте, все навколо — наша справа. Тепер так багато шляхів для порушення закону...

КЕТТЛ. Багато шляхів, бо надто багато законів.

СТРІТ (*сердечно*). Ну, на вас можна покластися, містер Кеттл. Гадаю, ви свою обіцянку виконали? Не виходили, га?

КЕТТЛ (*різко*). Ні, не виходив.

СТРІТ. І на самоті не були, мабуть?

КЕТТЛ (*різко*). Я й зараз не на самоті. Дякую за візит. На все добре.

СТРІТ. Ми багато чого навчаємося на поліцейській роботі. На кожному кроці стикаєшся з людськими характерами...

КЕТТЛ. Дуже цікаво. Але якось іншим разом.

СТРІТ (*жваво*). Я не раз помічав, як деяких леді, що здавалися дуже спокійними, приваблювали чоловіки у ту мить, коли ті втрачають рівновагу або трохи не в собі. Це не надовго, звичайно, — в жінок вистачає здорового глузду, але вони не можуть не захопитись.

КЕТТЛ. У вас, я бачу, багато вільного часу.

СТРІТ. Якщо людина досягає мого становища в поліцейській роботі, містер Кеттл, вона втручається у події не тоді, коли вже скоїлося щось погане, а робить усе, щоб розумно запобігти лихові. Ви помічали коли-небудь, як спокійно у нас в Брікмілі?

КЕТТЛ. Мені довелося жити біля великого цвинтаря в Хендоні. Там теж усе спокійно.

СТРІТ. Ну-ну, містер Кеттл. Дозвольте мені по-

яснити. Розумно запобігти. Звичайно, ви не зробили, як нам відомо, нічого протизаконного, та коли хороша, спокійна людина зненацька вибивається з колії, я не можу не зацікавитись нею.

КЕТТЛ. Так, мабуть, міркували і в мурашнику ще до того, як виробився загальний шаблон.

СТРІТ. Це нелогічно, містер Кеттл.

КЕТТЛ. А я — цілком за нелогічність, інспекторе. Віднині я хочу бути примхливою і нелогічною людиною.

СТРІТ. Ви б не схотіли цього, якби побачили те, що бачив я. Десяткам таких людей допоміг я потрапити за ґрати. (*В передпокої чути дзвоник*). Може, ваш шеф, містер Клінтон...

КЕТТЛ (*йдуци до дверей ліворуч*). Цього разу я сам подивлюсь, хто там. Сидіть тут.

Стріт підводиться. Кеттл виходить наліво. Незабаром до кімнати входять містер Клінтон і Кеттл. Клінтон — добре одягнений чоловік років шістдесяті, з ласкавим батьківським поведженням — небезпечний тип.

КЛІНТОН (*входячи у кімнату*). А, інспекторе, от ми й знову зустрілися.

СТРІТ. Так, містер Клінтон. А де ж ваш медичний друг?

КЛІНТОН. Він буде до наших послуг десь за чверть години.

КЕТТЛ. Що ви хочете робити? Міряти мені температуру?

КЛІНТОН (*підходячи до Кеттла*). Все, чого забажаєте, містер Кеттл. Я приїхав сюди як ваш колега, бо так само працюю для Лондонського та Північно-Західного банку. Не сумніваюсь, що наш друг Гардакр гадає, ніби я зараз гримаю на вас і погрожую. Добре, хай собі думає. Але, правду кажучи, я турбуюсь про вас, а не про Гардакра. Хороший управитель для нас важливіший за хороший рахунок. Бачите, я цілком відвертий з вами.

СТРІТ. Слухати вас — насолода, містер Клінтон.

КЕТТЛ (*ідуци направо, Стріту*). Для вас це й повинно бути насолодою, і я скажу, чому: ви з ним робите один бізнес, тільки він просунувся далі й вище.

Делія входить із спальні. На ній капелюшок.

КЛІНТОН (*підходячи до столика біля канапи, грохи здивовано*). О, добрий день, місіс Кеттл.

ДЕЛІЯ (*сухо*). Я не місіс Кеттл.

КЕТТЛ (*підходячи до Клінтона, швидко*). Містер Клінтон — місіс Мун.

КЛІНТОН. Дуже приємно.

ДЕЛІЯ. Також дуже приємно. (*Дивиться на Кеттла*). Я вже мушу йти, Джордж.

КЕТТЛ. Містер Клінтон — ваш одностудець. Вам краще залишитись і послухати, що він скаже і що я відповім.

КЛІНТОН (*вагаючись*). Це... е-е... трохи незвичайно...

ДЕЛІЯ. О, якщо незвичайно — я залишаюсь. Але, Джордж, будь ласка, не поведітьесь по-дитячому.

СТРІТ. Цілком приєднуюсь до вашої поради, місіс Мун.

ДЕЛІЯ. Ви не кажіть мені цього. Це примушує мене думати, що я, можливо, помиляюсь.

КЕТТЛ. Ви дійсно помиляєтесь.

Клінтон іде до крісла і сідає. Делія стоїть біля правого кінця канапи.

КЕТТЛ (*іде на середину*). Ну, так чим можу служити, містер Клінтон?

КЛІНТОН. У вас велика практика, Кеттл, багатий досвід банківської роботи. Ви вважаєтесь чудовим управителем філії і такою людиною, яку незабаром можна перевести на більшу філію.

ДЕЛІЯ (*з жахом, мимоволі*). О ні!

КЛІНТОН. Прошу?

ДЕЛІЯ (*сідає на канапу*). Нічого, кажіть далі.

Кеттл сідає на лівий підлокітник канапи. Стріт стоїть поруч.

КЛІНТОН. Ми високо цінуємо вас, Кеттл. Ви потрібні нам, мій любий. Це ж так просто!

КЕТТЛ. Хай буде так. Я потрібен банкові, але чи потрібен він мені?

КЛІНТОН. Про це потім. Ви взяли денну відпустку. Прекрасно! Візьміть тиждень. Візьміть місяць, якщо подасте нам довідку від лікаря. Тільки вважайте банк своїм другом.

КЕТТЛ. Але мені такий друг не потрібен. З мене досить!

КЛІНТОН. Що вам дійсно потрібно — це змінити обстановку. Ви засиділись і втратили свіжість.

КЕТТЛ. Так, я втратив її. Тому й змінив обстановку, щоб просвіжитися. Залишитись тут — це знову втратити свіжість. Можливо, втратити її назавжди, сидіти на дні Мертвого моря! Може я перебільшую, місіс Мун?

ДЕЛІЯ. Ні, ви просто стали поетичним в недоречний час, містер Кеттл.

КЛІНТОН (*підводячись і йдучи на середину кімнати*). Ви служите у нас двадцять років. Навіщо відкидати їх?

КЕТТЛ. А навіщо відкидати решту мого життя?

КЛІНТОН. Хіба вам не треба заробляти гроші?

КЕТТЛ. Звичайно, треба. Я відклав лише кілька сот фунтів.

КЛІНТОН. Тоді що ж ви збираєтесь робити?

КЕТТЛ. Не уявляю собі. (*Дивиться на Делію*). Щось зовсім нереспектабельне і в недоречний час.

КЛІНТОН. Ми гарантуємо вам неабиякі гроші, мій любий Кеттл, — всі прагнуть цього.

КЕТТЛ. А може, люди помиляються, прагнучи цього?

СТРІТ. Ну, більшість злочинців стає на шлях злочину саме через це прагнення.

КЕТТЛ. Можливо, навіть усі. І, можливо, ми всі помиляємось.

КЛІНТОН. Небагато є таких, що погодились б з вами.

КЕТТЛ (*підводиться і походить біля канапи*). Я й хочу бути такою людиною, з якою небагато хто погодиться. Я марно витратив роки й роки, погоджуючись з кожним.

СТРІТ (*з притиском*). Забезпеченість варта того, щоб прагнути її. Дуже варта. Це очевидно.

КЕТТЛ. Ну, це може й не бути очевидним. Я вже був забезпеченим. Тепер буду незабезпе-

ченим. Тиждень — угору, тиждень — униз. Цього вівторка — чай з черствим хлібом, наступного — шампанське з копченою сьомгою.

СТРІТ. Так може міркувати лише маленький хлопчик.

КЕТТЛ (*виходячи на середину кімнати*). А вам не подобалось бути хлопчиком?

СТРІТ. Подобалось, але ж я повинен був збитися дорослим — думати й поводитись, як мужчина.

КЕТТЛ. Це значить скрутити «хлопчиків в собі» в'язи?

СТРІТ. Може, й так.

КЕТТЛ. Минулого тижня я навіть не почував себе людиною. Сьогодні — почуваю. Хлопчик і мужчина — та це ж чудово!

КЛІНТОН. Дуже добре. Але що б сталося, якби кожна людина кинула свою роботу, як-от ви сьогодні вранці?

КЕТТЛ. Скажіть, як ви приїхали сюди?

КЛІНТОН. Дванадцятигодинним бірмінгемським. Чому ви питаєте?

КЕТТЛ. А що б трапилось, якби кожний бірмінгемець спробував сісти в дванадцятигодинний?

КЛІНТОН (*заперечливо*). Але стривайте...

СТРІТ (*зовсім збентежений, втручається*). Тут якась каверза!

ДЕЛІЯ. Цікаво, чи є вона насправді.

КЕТТЛ (*до Делії*). Не така велика, Деліє, як в аргументі «Що б сталося, якби кожен зробив це?» Він — один з тих, що знебарвлюють, затемнюють і спустошують життя. До біса це «Що б сталося!..» Чому не припустити, що люди різні? Навіть зараз, отут.

КЛІНТОН. Але якби весь штат нашої місцевої філії пішов, як це зробили ви...

КЕТТЛ (*перебиваючи*). Навіщо припускати щось таке? Молодий Морган, наприклад, прагне стати управителем банку, так само як я — не бути ним. От і добре! Він дістає посаду, я йду у відставку.

КЛІНТОН. Але чому, Кеттл, чому?!

КЕТТЛ. Тому, що з мене досить.

ДЕЛІЯ (*схоплюючись*). І з мене теж.

КЕТТЛ (*обертається до неї, стривожено*). Деліє!

ДЕЛІЯ. Ні, я не про вас. Але я хочу подумати. Дивіться! (*Вона замислено йде до телефону, кладе зняту трубку на важіль, потім обертається до Кеттла*). Не знімайте її. Я подзвоню вам.

КЕТТЛ. І що скажете?

ДЕЛІЯ. Ще не знаю. Кажу вам — хочу подумати. Але я не можу думати, коли ви, троє чоловіків, кричите один на одного, (*Дивиться на Стріта і Клінтона*). Повірте, ви не переконаєте його. Я вже бачу це. Що ж, єдина розрада — ви теж не доб'єтесь успіху там, де я зазнала поразки.

КЕТТЛ. Деліє!

ДЕЛІЯ. Ні, Джордж, потім.

Делія швидко виходить. Кеттл хоче наздогнати її, але раніш ніж встигає вийти з кімнати, чути, як грюкають вхідні двері. Кеттл похмуро й повільно підходить до шафи.

КЕТТЛ. Хто-небудь хоче випити?

КЛІНТОН (*сідаючи на канапу досить суворо*). Не в цю пору, дякую.

Кеттл наливає собі віскі-соду.

СТРІТ (*йдучи до крісла*). Я теж не хочу. Послухайтеся моєї поради, містер Кеттл...

КЕТТЛ (*перебиває твердо, але не грубо*). Мені не потрібна ваша порада, інспекторе. (*Виходить на середину кімнати*). Я не збираюсь бути п'яницею, але віднині, коли відчую, що мені хочеться випити, я зроблю це. (*Підносить склянку*). Ваше здоров'я, джентльмени! Хай буде господь вам підтримкою і хай ніщо не засмучує вас. (*Повільно і зосереджено п'є*). Знаєте, я вірю, що з чоловіками мого віку, які справді не живуть по-людськи, трапляється одне з двох: або вони вмирають душею — і в Брікмілі повно людей, що вмерли хтозна-коли, — або вони живуть за модою, перетворюючись на ненависників змістовного існування, на великих сірих пацюків, які нівечать справжнє хороше життя.

КЛІНТОН (*сухо*). До речі, хто ми — ходячі мерці чи великі сірі пацюки?

КЕТТЛ (*лагідно, замислено*). По-моєму, ви пацюки, роги того, що я вважаю хорошим життям.

КЛІНТОН. А саме? Яке воно, ваше хороше життя?

КЕТТЛ. Я не можу точно сформулювати. Якби мені пощастило сформулювати, то я зміг би охопити його цілком, а це свідчило б, що воно менше за мене, — тобто вже не хороше життя.

СТРІТ (*досить грубо*). Ваше хороше життя може закінчитись для вас нервовим шоком. Ви вже й зараз не відповідаєте за свої вчинки.

КЕТТЛ. Ну що ж! Віднині, джентльмени, я маю намір будь-що уникати всяких зобов'язань і відповідальності пристойного, нормального бідолашного британського громадянина!

КЛІНТОН (*сухо*). Справді?

КЕТТЛ (*продовжуючи свою думку*). Так. Гроші, які раніше витрачались на податки, внески, страхування, передплату, підуть тепер на подорожі, їжу та напої, на розкішне вбрання для жінки, з якою я живу, і час від часу — на симфонічні концерти. Я товаришуватиму тільки з веселими відшепенцями, буду ввічливим лише з симпатичними, приємними людьми і відверто брутальним з пихатими особами, крохмальними комірцями і бундючними любителями втручатися в чужі справи. (*Підходить до письмового столу і ставить на нього свою склянку*). А тепер, панове, годі сперечатися. Ви можете випити зі мною, пограти в мисливську гру чи на барабані і музичних тарілках, або забирайтеся звідси.

СТРІТ. Тепер ви зрозуміли, містер Клінтон, що я мав на увазі? Все шкереберть.

КЛІНТОН (*підводячись*). Наш друг, мабуть, вже тут і чекає на одного з нас.

КЕТТЛ (*підходячи до лівого кінця обіднього столу*). Якщо ви маєте на увазі свого «медичного

друга», то даремно марнуєте його час. Я давно вже не почував себе краще. (*Запалює люльку*).

СТРІТ (*із зловісною інтонацією*). Іноді лікарська довідка пояснює таке, що може завдати людині серйозних прикrostей.

Під час дальшої розмови Клінтон і Стріт повільно наближаються до Кеттла.

КЛІНТОН (*теж із злою інтонацією*). Банкові не так вже приємно мати управителями філій людей, які раптом страйкують і починають висловлювати руйнівні думки. Ми хочемо дізнатись, що криється за цим усім.

КЕТТЛ (*мрійливо*). Я мав цілковиту рацію. Великі сірі пацюки...

КЛІНТОН. Може, ваші рахунки в порядку, Кеттл, а може й ні. Дехто витрачає більше грошей, ніж має — на подорожі, їжу, напої!

СТРІТ (*поплескуючи Кеттла по плечу, злісно*). Або на вбрання чужій дружині. Я помітив, що вона тут взяла нову і дуже гарну сукню.

КЕТТЛ (*у нестямі*). О, заткніть пельку, ви, клятий йолоп! (*Намагається вдарити Стріта*).

Стріт відбиває, потім сильним ударом покаує Кеттла. Той падає на підлогу непритомний зліва від крісла.

СТРІТ (*стоячи над Кеттлом, спокійно*). Так і думав, що він кинеється на мене за цей останній маленький жарт. Чисто зроблено? Ви свідок — я мусив ударити його, захищаючись, правда ж, містер Клінтон?

КЛІНТОН. Правда. От якби доктор Гренок міг зробити з ним що-небудь зараз...

СТРІТ. Саме це я і мав на увазі. Покличте його, поки я постежу тут за нашим другом.

КЛІНТОН. Добре.

Клінтон виходить наліво. Стріт схплюється над Кеттлом і переконується, що той непритомний. З кухні квапливо входить Моніка.

МОНІКА (*у дверях*). Послухайте, містер Кеттл... (*Уриває мову*). А що тут таке діється?

СТРІТ (*сердито*). Не втручайтесь.

МОНІКА (*ідуци на середину, сердито*). Здається, ви підбили його?

СТРІТ (*сердито*). Самозахист. Тікайте краще звідси, дівчино. (*Дзвонить телефон. Стріт підходить і бере трубку. В телефон*). Слухаю!.. О, це ви, місіс Мун? Це інспектор Стріт. Ні, я не можу покликати містера Кеттла... Його не...

Моніка вириває у нього трубку і, борючись, кричить в телефон:

МОНІКА. Він е! Його побито! Він непритомний...

Стріт знову відбирає трубку і відштовхує Моніку на середину кімнати. Потім вішає трубку, підходить до Моніки і кладе важку руку їй на плече.

СТРІТ (*сердито*). Ваше ім'я?

МОНІКА. Моніка Твіг.

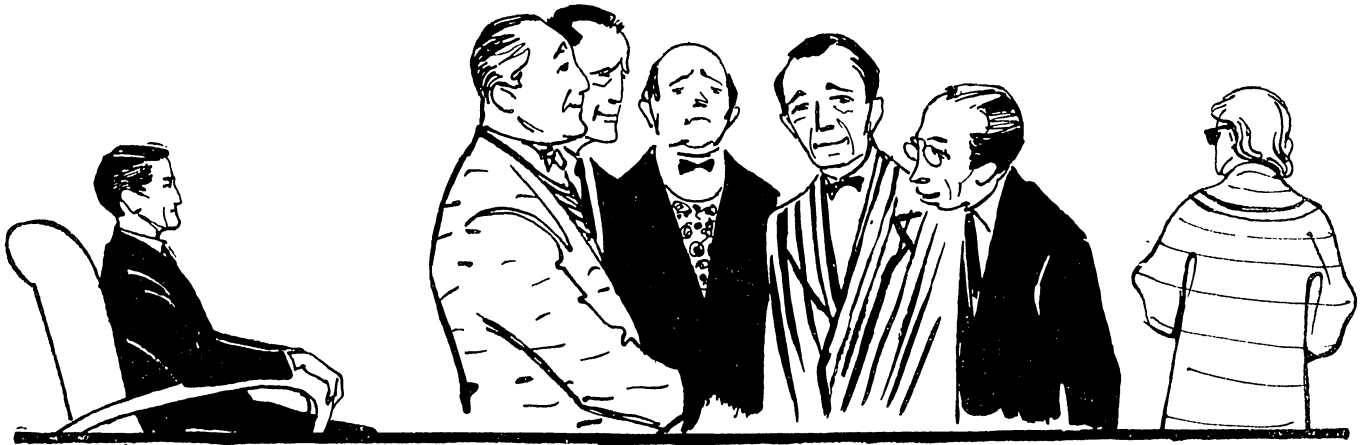
СТРІТ (*сердито*). Моніко Твіг, ви вчинили опір поліцейському офіцерові під час виконання ним службових обов'язків. Вас заарештовано.

МОНІКА (*збуджено*). Мое фото буде в газеті?

СТРІТ. Можливо.

МОНІКА (*захоплена*). О, згода-згода-згода!

Щаслива Моніка сідає на канапу і посміхається Стріту, що не зводить з неї очей. В цю мить завіса падає.

Дія III

Та сама кімната. Починається вечір. Після II дії минуло лише 5 хвилин. Стріт походить назад і вперед за канапою. Кеттл, все ще непритомний, лежить на підлозі. Моніка сидить у правому кінці канапи.

СТРІТ (*з глузливою суворістю*). Ви любите мити підлогу?

МОНІКА. Ні.

СТРІТ. А проте вам доведеться незабаром робити це.

МОНІКА. Хто сказав?

СТРІТ (*трохи роздратовано*). Я кажу. Суддя скаже. Наглядка скаже. І начальник в'язниці скаже.

МОНІКА. А армія і флот?

Зліва входять доктор Гренок і Клінтон. Доктор Гренок — офіційно одягнений, пихатий чоловік. Він без звичайного лікарського саквояжа. Стріт зустрічає Клінтона і лікаря на середині кімнати. Моніка підводиться і йде до крісла.

КЛІНТОН (*знайомить*). Інспектор Стріт — доктор Гренок.

ГРЕНОК. Дуже приємно. Хвилиночку, прошу вибачення. (*Швидко оглядає непритомного Кеттла. Він, очевидно, задоволений тим, що побачив*). Здається, в хорошому стані. (*Хоче продовжувати огляд, але помічає Моніку*). А це хто?

СТРІТ. Не звертайте на неї уваги, доктор, її заарештовано за спробу перешкодити поліцейському офіцерові.

МОНІКА (*задоволено*). В газеті буде написано: «Гарна дівчина б'ється з поліцією». (*Підходить до канапи і зупиняється*).

СТРІТ. Замовкніть! Скажіть, він придатний для вас у такому вигляді, доктор?

ГРЕНОК. А хіба він погодився б на гіпноз, якби був при своїй пам'яті?

СТРІТ. Він ніколи не дозволив би вам підійти до нього. Він зараз бунтує, розумієте?

МОНІКА. Щастя йому!

ГРЕНОК. Нічого незвичайного. Вторинне пригнічене «я» раптом перемагає. Це похідна форма роздвоєння особи. Не головна, — бо в такому разі первинне «я» не функціонувало б так ефективно. Воно не було б адекватне його повному суспільному цілому. Ви ж не можете сказати, що він був неадекватний?

СТРІТ. Ні. Хороший, спокійний, урівноважений громадянин, про нього всі були доброї думки. Кеттл ніколи не завдавав клопоту.

КЛІНТОН. Прекрасно працював.

ГРЕНОК. Такі явища трапляються. Він не розповідав вам, що з ним сталося вранці?

СТРІТ. Він чув якийсь голос, що питав його: «Навіщо все це?»

МОНІКА (*самозадоволено*). І я чула цей голос, а відповіді не знайшла.

СТРІТ (*кричить*). Якщо ви зараз же не замовкнете, то почуєте звук ляпаса!

ГРЕНОК (*не звертаючи уваги на крик, підходить до Стріта*). Голос? Так-так, зрозуміло. Якщо я впіймаю мить, коли він саме приходитиме до пам'яті, — легенький, швидкий, вмілий гіпноз, зробить все, що потрібно. Я можу відновити контроль первинного «я», яке одразу ж заглушить —

і, можливо, дуже глибоко — бунтівливе вторинне «я». (Моніка присувається ближче до лікаря). Я зможу переконати його, що з ним трапився якийсь нещасний випадок.

МОНІКА. А я скажу, який саме.

ГРЕНОК. Ш-ш! (Моніка походить біля канапи). Цікавий випадок. В ході збільшення напруження сучасного життя з деякою неминучою втратою інстинктивного задоволення... Може, покладемо його на ліжку? (Жест у бік Стріта).

Стріт підходить до Кеттла і бере його за ноги. Лікар бере за плечі.

ГРЕНОК. Я кажу (Стріт і лікар несуть Кеттла до алькова), з деякою неминучою втратою інстинктивного задоволення і зростаючим почуттям розладу на рівні несвідомого, повинно бути все більше й більше цих часткових роздвоєнь. І якщо ми можемо лікувати це легким гіпнозом, який застосовується після шоку, значить ми досягли терапевтичного методу, якого можна дотримуватись при всіх подібних до цього випадках.

Лікар і Стріт виходять у спальню, несучи Кеттла. Моніка дивиться на них, поки вони йдуть, потім сідає у правому кутку канапи. Клінтон підходить до письмового столу, дивиться в телефонну книгу, знімає трубку й набирає номер. З кухні швидко входить місіс Твіг. Присутність Моніки дивує її.

М-С ТВІГ. Моніко! Що ти тут робиш?

КЛІНТОН. (до м-с Твіг). Не заважайте, будь ласка.

М-С ТВІГ. О-о, прошу вибачення.

КЛІНТОН. (в телефон). Довідкове бюро? Коли найближчий поїзд на Бірмінгем?.. Ні, це дуже скоро. Коли ще? Дякую. (Кладає трубку і йде до крісла).

М-С ТВІГ. (виходячи на середину кімнати). Пробачте, сер, це моя дочка... Ніяк не можу зрозуміти, що вона тут робить.

МОНІКА. (задоволена). Мене заарештовано.

М-С ТВІГ. (приголомшена). Заарештовано? Боже ти мій! Що ж ти цього разу наробила?

МОНІКА. Що значить — цього разу? Адже раніш мене ніколи не заарештовували.

М-С ТВІГ. Цього б ще не вистачало!

МОНІКА. Мое фото, мабуть, з'явиться тепер у газеті!

М-С ТВІГ. (перелякана). А що скаже твоя тітка Флорі? Тепер її язик ніколи не зупиниться. (Звертається до Клінтона). Останнім часом я ніколи не знаю, чи вона правду говорить, чи бреше. Що трапилося, сер?

КЛІНТОН. Інспектор Стріт зайде за хвилину. Я не думаю, щоб це було дуже серйозно.

М-С ТВІГ. А де містер Кеттл?

КЛІНТОН. У своїй спальні. Там зараз лікар.

М-С ТВІГ. (торжествуючи). Що я тобі говорила, Моніка? Хіба я не казала з самого початку, що він не при собі?

МОНІКА. Зраділа! Цей інспектор пристукнув його, от що! А зараз вони дадуть йому — як там його — отой гіпнозизм, що я бачила в кіно.

М-С ТВІГ. (обурено). Ну, облич, Моніка. Якби ти не бігала весь час у кіно і не читала б цілими

днями модних журналів, ти б так не розмовляла. А якщо не кіно, то секс, і секс...

КЛІНТОН. (походжаючи). Цілком справедливо...

МОНІКА. Аякже! Ви говорите так, ніби це ми вигадали його. А він існує на світі дуже давно, хіба ні?

М-С ТВІГ. Тільки не для тебе. Ти гадаєш, що людям більше нема чого робити. Подумай, що ти бовкнула про бідного містера Кеттла, коли я сказала, що він не цікавиться цим.

МОНІКА. Е-е, коли б ти бачила цю чарівну сукню, яку жінка, що була тут, надягала, мабуть, лише для нього, і вираз її очей — як у кішки, що наїлася сметани, — ти б не казала: «Він не цікавиться сексом».

Стріт входить із спальні.

СТРІТ. (несхвально). О, ми ще й досі розводимо теревені? І п'яти хвилин не минуло, як закінчила школу, а сидить тут і нахабно тарахтить про секс.

МОНІКА. Я закінчила школу три роки тому.

М-С ТВІГ. Не звертайте на неї уваги, пане інспекторе. Вона й сама не знає, що верзе.

МОНІКА. Знаю! Ти просто гніваєшся на мене, що я не затримуюсь довго ні на якій роботі.

СТРІТ. А чого ж це так?

М-С ТВІГ. (невинно). Секс.

СТРІТ. (обурено). Тепер ви починаєте?

М-С ТВІГ. Я прийшла тільки запитати, чи не хоче містер Кеттл чогось з'їсти. Я могла б зробити йому пудінг з кремом.

МОНІКА. Це буде дуже до речі, якщо він тут залишиться.

СТРІТ. (підходить до м-с Твіг). Прийдіть пізніше, пані Твіг. (Підштовхуючи, веде її до кухонних дверей). Зараз ви тут зайві. І заберіть з собою вашу дочку.

МОНІКА. (підводячись, розчаровано). Ви хочете сказати, що не заарештовуєте мене?

СТРІТ. Іншим разом.

МОНІКА. (з обуренням). Ну, знаєте, у вас сім п'ятниць на тиждень.

СТРІТ. (гримає). Геть!!

Місіс Твіг квапливо тягне Моніку на кухню.

СТРІТ. (підходячи до Клінтона, конфіденційно). Я залишив з ним доктора. Спритний хлопець, здається.

КЛІНТОН. Дуже спритний. Він вже працював для нас. Знаєте, час від часу трапляються отакі випадки.

СТРІТ. Гадаю, він справиться.

КЛІНТОН. В такому разі, інспекторе, ми будемо дуже вдячні вам за подану допомогу.

СТРІТ. Нема за що, містер Клінтон. Завжди радий.

КЛІНТОН. Але, відверто кажучи, я не зовсім розумію вашу зацікавленість у цій справі. Здається, такі речі — поза межами ваших обов'язків.

СТРІТ. Це правда. Та коли я залишив його тут вранці таким безтурботним, коли я побачив, як він бавиться, — думка про нього раптом змусила мене прийти сюди знов. Адже я повинен пам'ята-

ти про свою роботу, а він про свою. Ну, де б ми всі були, якби...

КЛІНТОН (*перебиваючи, в тон йому*). Цілком правильно. Точнісінько мої слова.

СТРІТ (*обурено*). А крім того, називає великим сірим пацюком! (*Дзвонить телефон. Стріт бере трубку*). Слухаю... О, олдермен Гардакр! Говорить інспектор Стріт... Ні, ми сподіваємось, що справа в надійних руках... Приходьте, самі подивитесь. (*Кладе трубку*). Гардакр лютує. Щось там газета...

КЛІНТОН (*квалливо перебиває*). Ми не хочемо, щоб у це втягували пресу...

СТРІТ. Так я й гадав. Нам доведеться вгамувати його, містер Клінтон. Скоро він прийде. (*В передпокої лунає дзвоник*). Ні, це ще не Гардакр. Навіть він не може бути таким прудким. (*Іде до дверей. В ліві двері стукають. Стріт відгукується*). Заходьте!

Мун входить зліва. Стріт іде йому назустріч.

О, привіт, містер Мун!

МУН. Як справи, інспекторе?

СТРІТ. Чудово. Це містер Генрі Мун — один з найсолідніших наших посередників по продажу нерухомого майна. Містер Клінтон — управитель головної районної контори Лондонського та Північно-Західного банку.

МУН (*підходить до Клінтона і тисне йому руку*). Щиро радий, містер Клінтон. Приїхали в зв'язку з цими подіями? Дуже розумно, дуже розумно. (*Хвилину вагається*). До речі, тут немає моєї дружини?

СТРІТ (*підходить до нього*). Вона була тут, потім пішла. Але вона дзвонила по телефону, і я певен, що зараз знову поспішає сюди. Тому, якщо хочете побачитися з нею, вам краще зачекати.

МУН. Гарзд. Але де Кеттл?

СТРІТ. Він тут.

МУН (*урочисто*). Я повинен поквитатися з ним.

СТРІТ. Вам доведеться почекати. (*Вказує на спальню*). Зараз у нього лікар. Але не думаю, щоб це тривало довго.

МУН. Кеттл хворий?

СТРІТ. Схоже на це.

КЛІНТОН (*суворо*). Тимчасовий нервовий розлад, містер Мун.

МУН (*бундючно*). Це не дивує мене, зовсім не дивує. Я був тут раніше і сказав собі: «Генрі, друже, тримай себе в руках. Перед тобою хвора людина, душевно неврівноважена», — так сказав я. Він кілька разів дзвонив до мене в контору, плів казна-які дурниці, зовсім вивів з рівноваги мою помічницю — міс Карсон. (*До Клінтона, серйозно*). Як ви оцінюєте ділову обстановку, містер Клінтон?

КЛІНТОН (*урочисто*). В цілому — сприятлива, містер Мун, дуже сприятлива.

МУН. Радий почути це від вас, містер Клінтон. У нас теж. Справи в Брікмілі йдуть добре. Тільки-но домовився про купівлю фабрики старого Мерчісона. Ви знаєте її, інспекторе.

СТРІТ (*сердечно*). Авжеж. Добре знаю.

МУН (*самозадоволено*). Надзвичайно великий

бізнес — шестизначна цифра. Між нами, звичайно.

СТРІТ (*конфіденційно*). О, так! І якщо ця розмова між нами, містер Мун, то я скажу, що на вашому місці не дозволив би вашій дружині зализатися тут довго.

КЛІНТОН. Я цілком згоден з інспектором, містер Мун.

МУН (*дивиться то на Стріта, то на Клінтона*). О, справді? То ви гадаєте, що мені слід проводити тверду політику?

СТРІТ (*по секрету*). Я раджу вам це неофіційно, звичайно, а як друг. Просто займіть тверду позицію, містер Мун.

МУН. А може, поведистись не так? Може, допомогло б просто лагідне слово? Хіба відомі... е-е... які-небудь особливі причини?

КЛІНТОН (*тактовно*). Тут, бачите, делікатна ситуація, містер Мун, — це чоловіча справа.

МУН. Цілком вірно. (*Іде до канапи*). Розумію, що ви маєте на увазі.

СТРІТ (*конфіденційно*). Як тільки на сцені з'являються жінки, вже ніколи не знаєш, де ти, чи не правда?

МУН. Авжеж. Я багато разів помічав це.

КЛІНТОН. Мені іноді спадає на думку, що в доцільно спланованому світі їх слід було б десь ізолювати, щоб вони могли порушувати лад тільки поміж собою.

МУН. Це ідея, друже! Я буду...

Але ми ніколи не дізнаємось, що він буде робити, бо в цю мить двері рвучко розчиняються. Входить Делія. Вона в дорожньому одязі, але вигляд у неї значно менш офіційний ніж тоді, коли ми вперше зустрілися з нею. Зараз це — несамовите створіння, сповнене вогню й рішучості.

ДЕЛІЯ. Де він?!

СТРІТ. У спальні. З ним зараз лікар.

ДЕЛІЯ. Ви поранили його?

КЛІНТОН (*поспішно*). Ні-ні, не хвилюйтеся.

СТРІТ. Все гарзд.

ДЕЛІЯ (*швидко йдучи до алькова*). Я подивлюсь. (*Швидко зникає в спальні*).

МУН (*кидається до алькова і гукає*). Деліе! Деліе!

Троє чоловіків дивляться Делії вслід, не знаючи, що робити. За хвилину із спальні долинають невизначні звуки. Чути голоси Делії і доктора Гренока, який все різкіше розмовляє з нею. Але далі слова лікаря чути зовсім виразно.

ГРЕНОК (*за сценою, гукає*). Інспекторе! Інспекторе! (*вибігає із спальні*).

СТРІТ (*йдучи до алькова*). Я тут.

Лікар і Стріт ідуть у спальню. Чути звуки боротьби.

СТРІТ (*за сценою*). Ну, будьте ж розсудливою, міс Мун.

Стріт і лікар виходять із спальні, ведучи Делію, яка намагається чинити опір. Клінтон прямує до крісла.

ГРЕНОК (*обурено*). Запевняю вас, мадам, що я не дозволю заважати вам. Це стосується і мене, і хворого. Зачекавши трохи, ви зможете на власні очі переконатись, як вплинуло на нього моє лікування. Але зараз ніяк не можна втручатися. Інак-

ше я ні за що не ручаюсь. Інспекторе, будь ласка, прослідкуйте, щоб мені більше не заважали.

СТРІТ. Гаразд.

Доктор Гренек іде у спальню. Стріт відпускає Делію.

СТРІТ. Ну, місіс Мун...

Делія пильно дивиться на Стріта, потім відходить від нього, не звертаючи уваги на Клінтона і Муна.

СТРІТ (*багатозначно дивиться на Муна*). Містер Мун!..

МУН (*підходить до Делії, з відверто невеселим виразом обличчя*). Зараз, друже. (*Вагаючись*). Деліє, тобі слід би йти додому.

ДЕЛІЯ (*нетерпляче*). Це кажеш мені ти?

МУН (*нерішуче*). Атож, я.

ДЕЛІЯ. Не будь дурнем, Генрі.

МУН (*значно сміливіше*). І вони теж так думають.

ДЕЛІЯ (*тепер більш зацікавлено*). Ти маєш на увазі цих двох?

МУН (*схвильовано*). Тут делікатна ситуація. Чоловіча справа, старенька.

ДЕЛІЯ. Будь ласка, заспокойся, Генрі.

Мун повертається до канапи, Делія уважно дивиться на Клінтона й Стріта.

ДЕЛІЯ. Тепер розкажіть мені, що трапилось. Тільки не брешіть, будь ласка.

СТРІТ. Я ніколи не брешу, місіс Мун.

ДЕЛІЯ. Брешете. Ви сказали, що Кеттла немає.

СТРІТ. Не зовсім так. Я встиг лише промовити: «Його не...» Я хотів сказати: «Його не можна покликати до телефону». Адже я був змушений нокаутувати його.

ДЕЛІЯ. Чому?

СТРІТ. Тому що він напав на мене.

ДЕЛІЯ. А чого він напав на вас?

СТРІТ. Мабуть, йому не сподобались деякі мої зауваження.

КЛІНТОН (*авторитетно*). Люба місіс Мун, ви повинні зрозуміти, що Кеттл був сьогодні душевно невірноваженим.

СТРІТ. Навіть образив нас!

ДЕЛІЯ. Як саме?

СТРІТ. Він сказав, що ми великі сірі пацюки.

МУН. Боже ж ти мій! Я повинен сказати...

ДЕЛІЯ. Мовчи, Генрі. Дозволь мені. (*До Стріта й Клінтона*). Можливо, ви так і поводитись, як великі сірі пацюки? Ви, мабуть, таки здатні на це. Де був отой лікар, коли все трапилось? Звідки він узявся?

КЛІНТОН. Він фахівець, і ми користуємось його послугами. Трапилось так, що ми призначили йому зустріч...

ДЕЛІЯ. Тут?

КЛІНТОН. Так, тут.

ДЕЛІЯ. Навіщо?

КЛІНТОН. Відверто кажучи, я не розумію, чому це вас так цікавить. Я тут у банківській справі.

ДЕЛІЯ. А я тут в особистій справі — значно важливішій.

СТРІТ. Запам'ятайте, у вас немає такої підстави для перебування тут, яка б мала пристойне пояснення.

ДЕЛІЯ. Такої підстави і у вас немає. Ви крутитесь тут цілий день, ніби це приміщення поліції, а не приватна квартира. Хіба він просив вас приходити сюди і нокаутувати його?

СТРІТ (*йдучи до крісла, сердито*). Містер Мун, якщо ви нездатні вплинути, щоб вона пішла звідси, то хоч примусьте її замовкнути.

МУН (*сидячи у кутку канапи*). Це легше сказати, ніж зробити, друже.

ДЕЛІЯ (*похмуро перелічує*). Називає пацюками, невірноваженим, його нокаутують (*виходить на середину кімнати*), фахівець вже на місці, явна брехня по телефону, ця підозріла комісія, і ви хочете, щоб я пішла звідси. Ну, ні! Немає на світі такої жінки, яка б погодилася на це. Що ви кажете, робить там лікар?

КЛІНТОН. Він лікує Кеттла.

ДЕЛІЯ. Лікує, від чого?

КЛІНТОН. В наші дні всі ми досить нервові

ДЕЛІЯ. Справді? Чому?

КЛІНТОН (*повчально*). Тому, люба пані, що ми не можемо уникнути цього.

ДЕЛІЯ. Хто ж примушує вас нервувати?

КЛІНТОН (*повчально*). Обставини, обставини!

Чути, як грюкнули парадні двері. Зліва швидко входить Гардакр.

ГАРДАКР (*підходить до Клінтона*). Ви містер Клінтон? Я Гардакр, говорив з вами по телефону. Радий, що ви так швидко почали діяти. Це єдиний шлях. Діяти! Я завжди кажу: треба засукати рукава і діяти. Сьогодні я мало не подзвонив до центральної контори.

КЛІНТОН. Добре, що ви не зробили цього. Я...

ГАРДАКР (*перебиваючи, грубо*). Уявіть собі це ідіотське становище. Мені потрібна велика позика. Я брав її через Кеттла, роблячи йому послугу. Ми завжди були в злагоді з ним. Досі. (*Сідає в крісло*). Я кажу — досі.

СТРІТ. Слухайте, олддермен Гардакр, містеру Клінтону все відомо...

ГАРДАКР (*перебиваючи, грубо*). Абсолютне взаєморозуміння, жодного невірного слова. Досі.

МУН. Ви повторюєтесь, голубе.

ГАРДАКР (*обурено*). Я маю право повторюватись! Ви б на моєму місці теж повторювались. Знаєте, скільки грошей поставлено на карту в зв'язку з цією позикою?

МУН (*гостро зацікавлений*). Ні, цікаво було б дізнатись. А скільки?

ГАРДАКР (*обурено*). Я не збираюсь, пане, розповідати вам про свої справи. І мене дивує, що ви про це питаєте. Це мій бізнес, а не ваш!

МУН. Ви ж спитали, чи знаю я. Не слід бути таким вразливим.

ГАРДАКР (*сердито*). Вразливим? Хто це каже? І навіщо я взагалі з вами розмовляю, містер Мун,—сам не знаю. Я не уявляю, що ви тут робите. Тут не місце для вас і для цієї дами також. Якби вона була моєю дружиною...

ДЕЛІЯ (*перебиваючи*). На це у мене є п'ятде-

сят відповідей — і всі вони грубі. Ну, досить галасувати.

ГАРДАКР (*голосно і сердито*). Я не галасую. І в усякому разі я не повинен слухатися вас.

Лікар Гренок виходить із спальні.

ГРЕНОК (*авторитетно*). Тихше, будь ласка.

ГАРДАКР. А ви хто такий?

ГРЕНОК (*з гідністю*). Я маю честь бути лікарем, якому доручено цей випадок. І я був би дуже вдячний, якби ви не говорили так голосно. Це непокоїть хворого. (*Делії*). Ви часом не місіс Мун?

ДЕЛІЯ. Так. А що?

ГРЕНОК. Хворий питає, чи ви тут.

Делія підходить до лікаря.

ГРЕНОК. Ні-ні, не заходьте, зараз побачите його тут. (*До Клінтона*). Мені здається, повний успіх, містер Клінтон. (*Іде в спальню*).

ГАРДАКР (*спокійно, але значуще*). Гарзд, я розмовлятиму спокійно. Але вислухайте мене. (*Він звертається головним чином до Клінтона*). Якщо я не побачу Кеттла в найближчі півгодини, якщо він не поставиться до мене з належною увагою і не попросить вибачення, — буде лихо. Я домовився через годину зустрітись в клубі з редактором «Брікмил Гералд» — моїм найкращим другом. І якщо Кеттл не вибачиться, — байдуже, лікар у нього, чи не лікар, — я розповім редактору все, що знаю, і він надрукує це.

КЛІНТОН (*стурбований*). Вельмишановний містер Гардакр, запевняю вас...

ГАРДАКР. Не турбуйтеся запевняти мене. Просто покажіть мені Кеттла при здоровому розумі — і все. І глядіть, не зволікайте довго, бо...

СТРІТ. Чи не здається вам, що це вже занадто, га?

ГАРДАКР. А ви не встрявайте!

СТРІТ. Ну-ну-ну!

ГАРДАКР (*підводяться*). Не нукайте тут. Я вам не водій вантажної машини і не порушую правил руху.

СТРІТ (*роздратований*). А я вам що — регулювальник?

МУН. Гардакр, друже, ми знаємо, що у вас був поганий день...

ГАРДАКР. Не думаю, що він у вас був кращий.

МУН. У мене все гарзд.

ГАРДАКР (*люто*). Ви так вважаєте?

МУН (*роздратований*). Мені видніш. Не у вас же питати, який день був у мене.

ГАРДАКР. Могли б спитати.

МУН. На що ви натякаєте?

ДЕЛІЯ (*спокійно, але значуще*). Він, Генрі, натякає на мене.

ГАРДАКР (*сідаючи в крісло*). Так, я маю на увазі і вас.

ДЕЛІЯ. Мабуть, і це для газети. Якщо Джордж Кеттл не захоче трошки принизитись, ми всі потрапимо на шпальти «Брікмил Гералда», чи не так? Ну, так тепер я скажу вам щось дуже цікаве. Так мені й треба! Я повинна була б знати краще...

СТРІТ. Ви про сьогоднішній ранок?

ДЕЛІЯ (*з притиском*). Ні, про день, коли я, напевно, забула, з чим доводиться людині миритись у нас. (*Роблячи крок до Гардакра*). Але хоч так мені й треба, це не виправдає вас. А зараз я скажу вам дещо, і ви можете надрукувати це в «Гералді». Вас тут з десяток — і всі смердючки. Ви — та головна причина, через яку ніхто при здоровому розумі не хоче залишатися тут. Не фабрики й дим, не туман і бруд, не задимлені вулиці й нудні крамнички, не котлети в «Кафе старого дуба» та коричневий віндзорський суп в «Каунт-готелі» — не вони женуть звідси, а ви, ви!

ГАРДАКР (*сердито*). Досить! Ми вже й так багато почули від вас.

МУН (*голосно*). Можливо, Гардакр, друже. Але в той же час...

ГАРДАКР (*перебиваючи, брутально*). Заткніть пельку, Мун, якщо ви у неї під каблуком.

МУН (*обурено*). Під каблуком? Хто каже про каблук?

Із спальні виходить доктор Гренок.

ГРЕНОК (*ідучи за канапу*). Джентльмени, увага! Прошу вислухати мене, перш ніж містер Кеттл приєднається до нас. Зараз він одягається і через хвилину вийде сюди. Мені потрібна ваша допомога. Цього ранку вторинне «я», досі підкорене, перемогло. Внаслідок цього слова і вчинки містера Кеттла здалися вам надзвичайно дивними.

ГАРДАКР (*похмуро*). Ще б пак! Я гадав, що він п'яний.

ГРЕНОК. Зрозуміла помилка, мій дорогий сер. Алкоголь сприяє звільненню від багатьох наших суспільних гальмувань.

ГАРДАКР (*люто*). Я ніколи не п'ю! Жодна краплина не торкається моїх губ...

ДЕЛІЯ (*перебиваючи, холодно*). Ваші губи нікого не цікавлять. Кажіть далі, докторе.

ГРЕНОК (*дуже пишномовно*). Мені пощастило успішно застосувати лікування і відновити первинне «я». Пацієнт, можна сказати, одужав. Але на цій ще дуже ранній стадії ми повинні зустріти його точнісінько так, як і до цього нещасного випадку.

ГАРДАКР. Що це ви там кажете?..

ГРЕНОК. Ніяких нарікань, будь ласка. Тільки тоді, якщо ви будете допомагати мені, ваше перебування тут принесе користь, а не шкоду. Воно буде для пацієнта корисним випробуванням.

КЛІНТОН. Докторе, ви виправдали наші сподівання.

ГРЕНОК. Дякую. Це надзвичайно перспективний метод лікування, і застосовуючи його...

ДЕЛІЯ (*перебиваючи*). Хвилиночку.

ГРЕНОК (*роздратований тим, що його перебили, підходить до Делії*). Не знаю, яке ви маєте до цього відношення, мадам...

ДЕЛІЯ. Не наукове, а цілком особисте, яке це лікування?

ГРЕНОК. Якщо вам дуже потрібно знати, мадам: легкий гіпноз, проведений майже негайно після шоку.

ДЕЛІЯ. Містер Кеттл був нокаутований, а потім, як тільки почав опритомнювати, ви загіпнотизували його, не спитавши на це дозволу?

ГРЕНОК. За таких обставин я, природно, не мав змоги попросити в нього дозволу. Гіпноз був проведений для його ж користі. Я повинен був допомогти йому пригнітити вторинне «я» і відновити первинне.

ДЕЛІЯ. А звідки ви знаєте, яке з цих «я» — справжній Джордж Кеттл?

ГРЕНОК. Дуже просто. Первинне «я» успішно пристосовується до життя, вторинне — ні. Вторинне «я» нежиттєздатне, антигромадське, безвідповідальне, примхливе, неспроможне відігравати належну роль в сучасному суспільстві. Тому рішення відновити первинне «я» — необхідне.

МУН. Цілком правильно. Це дуже цікаво, докторе. Примушує замислитись, га?

ДЕЛІЯ (*похмуро*). Це не так просто — примусити його замислитись.

ГРЕНОК. Місіс... е-е... Мун, я дозволив вам залишитися тому, що хворий чомусь особливо цікавився вашою присутністю. Але я повинен попросити також і вашої допомоги — на його користь.

ДЕЛІЯ (*похмуро*). Не хвилюйтесь. Я допоможу.

ГРЕНОК (*прислухаючись*). Ш-ш-ш! Він тут.

Кеттл повільно виходить із спальні. Він в костюмі управителя банку. Блідий. Поводиться покірливо і досить заповадливо; це різко контрастує з його попередньою поведінкою. Він мляво й винувато посміхається присутнім. Делія дивиться на нього з жахом, чоловіки — схвально.

ГРЕНОК (*звичайним лагідним тоном*). Ну, містер Кеттл, тепер ми почуваємо себе чудово? Зовсім не так, як тоді, коли вперше прийшли до пам'яті, га?

КЕТТЛ (*теж лагідно*). Докторе, коли я все пригадую, то ніяк не можу зрозуміти, що сталося зі мною. Це було жахливо. Я дивуюсь, як я міг говорити такі скандальні речі. «Ось хитрий старий клопотун, що любить втручатися в чужі справи, інспектор Стріт», — казав я. Або «ця накрохмалена манишка — Клінтон з головної контори» і «цей ідіот — Генрі Мун», — казав я вголос. — «Цей жалюгідний старий скнара — Гардакр...»

ГАРДАКР (*сердито*). Стривайте, що це ви?..

ГРЕНОК (*перебиваючи, авторитетно*). Ні-ні-ні, будь ласка. Може, йому треба пояснити...

ДЕЛІЯ (*перебиваючи*). Тепер я на черзі. Що ви казали про мене?

КЕТТЛ (*ідучи до Делії, стривожений, виправдуючись*). О місіс Мун, будь ласка, не питайте мене. Я справді не знав, що говорив і думаю.

ДЕЛІЯ (*владно*). Далі! Що ви казали про мене?

КЕТТЛ. Це була нісенітниця. Я казав собі: «Гарна, чарівна Делія Мун; як прикро, що вона така боягузка».

ДЕЛІЯ (*підходить до Кеттла і пильно дивиться на нього, говорить з підозрою*). Джордж Кеттл!

КЕТТЛ (*з хворобливою посмішкою*). Бачите, місіс Мун, я не знав, що говорив. Я ж кажу, це

була нісенітниця. Пробачте ще раз, місіс Мун. (*Підходить до Клінтона*). О містер Клінтон!

КЛІНТОН (*тиснувши Кеттлові руку*). Приємно знову бачити вас, містер Кеттл. Я заїхав на кілька годин у Брікміл і не міг залишити місто, не побачившись з вами.

КЕТТЛ (*скромно*). Ви надзвичайно люб'язні, містер Клінтон. Я дуже ціную це. Шкода, що я не був у банку, коли ви завітали, але зі мною трапилось щось несподіване.

КЛІНТОН (*сердечно*). Не треба про це, Кеттл. Таке інколи трапляється. Тепер, гадаю, все гаразд?

КЕТТЛ. Так, дуже вдячний, містер Клінтон. Але ми не часто бачимо вас у брікмільській філії, і я сподіваюсь обговорити з вами низку справ.

КЛІНТОН (*сердечно*). Поговоримо іншим разом. Ось шановний містер Гардакр щось має до вас.

Гардакр підводиться.

КЕТТЛ (*підходить до Гардакра, винувато*). О олдермен Гардакр... Вас, мабуть, тривожить ваша довготермінова позика?

ГАРДАКР (*похмуро*). Звичайно, Кеттл. Я весь день у тривозі.

ГРЕНОК (*швидко*). Обережно!

КЕТТЛ (*боязко, квапливо*). Я мав сказати вам уранці, що одержав повідомлення з головної контори. Воно надійшло перед засіданням правління в середу.

ГАРДАКР (*брутально*). Чи досить різко говорили ви з ними?

КЕТТЛ (*квапливо*). Запевняю вас, містер Гардакр. І пробачте, що я вам завдав таких хвилювань.

ГАРДАКР (*ідучи до лівих дверей, грубо*). Добре, тільки надалі будьте обережніші, Кеттл.

КЕТТЛ (*ідучи до крісла, скромно*). Можете покластися на мене, олдермен Гардакр.

ДЕЛІЯ (*не в силах стриматись, з огидою*). О господи!

КЕТТЛ (*обертаючись до Делії, з докором*). Місіс Мун!

ДЕЛІЯ. Що, містер Кеттл?

КЕТТЛ (*винувато*). Я гадаю, вас турбує рахунок Лікарського фонду радіослужбовців?

ДЕЛІЯ. Ні.

КЕТТЛ. Як?!

ДЕЛІЯ. Мене турбуєте ви.

КЕТТЛ. Даруйте, але я не думаю, щоб це повторилося.

ДЕЛІЯ. Ну, досить. Я бачу, є інші, у кого ви можете просити пробачення. (*Різно відходить від нього до письмового столу*).

ГАРДАКР. Ну, я можу йти. Радий, що ви при здоровому розумі, Кеттл.

Делія непомітно витягає пістолет з шухляди письмового стола.

КЕТТЛ (*підходить до Гардакра*). Дуже вдячний вам, шановний містер Гардакр.

Гардакр швидко залишає кімнату, перш ніж Кеттл встигає відчинити перед ним двері.

КЕТТЛ (*обертаючись, до Стріта*). Інспекторе, я дуже радий бачити вас тут. Ви пам'ятаєте, я писав вам про стоянку автомобілів на розі біля нашого банку?

СТРІТ. Я приходив до вас у цьому питанні сьогодні вранці, містер Кеттл.

КЕТТЛ. О, сподіваюсь, це вас не утруднило, інспекторе?

СТРІТ. Майже ні. Але я не певен, чи дозволить доктор, щоб ми розмовляли про це зараз.

ГРЕНОК. Відверто кажучи, краще не треба.

КЕТТЛ. Дякую, докторе. Це добре — я почувваю себе... (*У нього такий вигляд, ніби він зараз знепритомніє*).

Клінтон підходить до крісла, трохи підсуває його, і Кеттл сідає.

КЛІНТОН. Цілком справедливо. Адже доктор Гренок говорить так від імені банку, він теж член нашої сім'ї.

КЕТТЛ (*скромно*). Радий почути це. Я хотів би, перш ніж ви підете, містер Клінтон, сказати вам таке: Лондонський та Північно-Західний банк — це не тільки установа, що сплачує мені гроші. Мені приємно відчувати його своїм другом!

КЛІНТОН. Так воно і є, Кеттл, так воно і є.

КЕТТЛ (*ніяково посміхаючись*). Я не хочу сказати зайвого, але, так би мовити... Тому, що я багато чим завдячую банку... я відчуваю, що він мені — як батько й мати.

ДЕЛІЯ (*розлючено*). Чому ж ви не поцілуєте його?

Кеттл відкидається на спинку крісла. Здається, він задрімав.

ГРЕНОК. Ну, джентльмени, ви, напевно, поспішаєте, а я повинен затриматись на хвилину, щоб дати пацієнту кілька порад відносно діти, сну тощо. (*Дивиться на Кеттла*).

КЛІНТОН (*сердечно*). Звичайно. Блискуча робота, докторе. (*Дивиться на Кеттла, тихіше*). З ним усе гаразд, сподіваюсь?

ГРЕНОК (*проводячи Клінтона і Стріта до лівих дверей*). Так, так, це тільки природна реакція.

Клінтон і Стріт йдуть до дверей. Мун підводиться і підходить до Делії.

КЛІНТОН (*сердечно*). Ну, надобраніч, Кеттл! Стріт, Клінтон і лікар виходять.

МУН. Може тобі краще піти додому, Деліє? ДЕЛІЯ (*сідаючи на канапу, досить похмуро*). Ще ні, Генрі. Але ти йди.

МУН (*виходить на середину кімнати*). Власне кажучи, я повинен дещо зробити в конторі з отією фабрикою Мерчівсона. Там на мене чекають.

ДЕЛІЯ. Хто? Міс Карсон?

МУН (*з гідністю*). Як мій помічник, міс Карсон, звичайно, буде там.

ДЕЛІЯ. Тоді йди, Генрі.

Лікар входить зліва.

ДЕЛІЯ. Не примушуй міс Карсон чекати.

МУН. Надобраніч, Кеттл.

КЕТТЛ (*сонно*). Надобраніч.

МУН (*ідучи до дверей, говорить до лікаря*). Люкс, докторе, безперечно, люкс! Ніколи б не повірив, якби не побачив на власні очі. Просто дивно, що ви, лікарі, здатні робити!

ГРЕНОК. Дякую на слові, містер Мун. Надобраніч.

МУН. Надобраніч.

Мун виходить наліво.

ГРЕНОК (*здивований тим, що Делія залишилась*). Ви не йдете з своїм чоловіком, місіс Мун?

ДЕЛІЯ. Ні, він ще буде зайнятий у конторі.

ГРЕНОК. Так, але...

ДЕЛІЯ. Тому я залишаюсь тут.

ГРЕНОК. Не думаю, щоб вам слід було робити це.

ДЕЛІЯ. А я думаю. Втім... кажіть далі.

Гренок, докірливо глянувши на Делію, йде до крісла і звертається до Кеттла.

ГРЕНОК. Ну, містер Кеттл, не хочу втомлювати вас і тому не буду затримуватись. Але прошу, будьте уважні.

КЕТТЛ (*розплющує очі*). Слухаю вас, докторе.

ГРЕНОК. Так от. Погляньте на мене (*обертається і з докором дивиться на Делію*). Чого ми повинні боятися — це раптового рецидиву. Ви б не хотіли його?

КЕТТЛ. Ні, не хотів би.

ГРЕНОК. Тому вам треба дуже ретельно дотримуватись моїх порад. Живіть, як звичайно, але уникайте будь-яких хвилювань.

КЕТТЛ. Якщо я житиму, як звичайно, то ніяких хвилювань і не буде.

ГРЕНОК (*ігноруючи це*). Проста, здорова їжа. Ніякого алкоголю. Не лягайте пізно. Уникайте перевтоми, купіть, мабуть, телевізор. Про статеве життя можемо не говорити, бо ви не одружені.

ДЕЛІЯ. Прикинемось, ніби його взагалі не існує, і всі ми — безстатеві.

ГРЕНОК (*підходячи до Делії і стоячи над нею, сердито*). Місіс Мун, я змушений просити вас замовкнути. Хіба ви не розумієте, що кожна перешкода на цій стадії гіпнотичного лікування може бути надзвичайно небезпечною?

ДЕЛІЯ (*підводячись і відступаючи від лікаря на крок чи два*). А це може бути навіть ще більш небезпечним. (*Націлює на нього пістолет*).

ГРЕНОК (*стривожений*). Як ви смієте?! Покладіть зараз же!

ДЕЛІЯ (*різко*). Сідайте. (*Лікар неохоче сідає на канапу. Делія походить поруч, погрозуючи йому пістолетом*). Дозвольте повідомити спершу, що я непогано стріляю. Я не вб'ю вас, звичайно, але буду цілитись у колінну чашку і надовго покладу вас у ліжку. Це в тому разі, якщо ви не виконаєте моєї вимоги.

ГРЕНОК. Яке безглуздя! Чому я повинен коритись вашим вимогам? Що це значить?

ДЕЛІЯ. Хіба вам ніколи нічого не розповідали про жінок, містер Диплом? Взагалі ми дуже слухняні, пасивні істоти, і ви, чоловіки, легко впливаєте на нас. Ми готові вірити всяким вашим дурницям і підкорятися вашим ідіотським пра-

вилам. Але одна річ може зробити нас відчайдушними, бунтівливими, спроможними ризикнути всім. Це — кохання, докторе.

ГРЕНОК (*вимушено*). Я цілком певний, що інколи сексуальний імпульс...

ДЕЛІЯ (*перебиваючи, твердо*). Мовчіть!

ГРЕНОК (*підводячись, обурено*). Якщо ви гадаєте, мадам...

ДЕЛІЯ (*націлює на нього пістолет, люто*). Сідайте! (*Гренок неохоче сідає*). Я з насолодою підстрелила б вас, нікчема. Протягом довгих років я мріяла про те, що покохаю і що мене покохають. І сьогодні це сталося — ми знайшли одне одного. Ми були щасливі разом. Але потім я зробила дурницю. Він просив мене втекти з ним, а я відмовилась. Потім, коли я знову прийшла сюди, вже готова їхати з ним куди завгодно, я побачила тут вас. Ви знов перетворили його на святенницький, плаксивий манекен. Вранці він уже не був таким! Він ожив! Потім, коли цей чоловік був майже непритомний, ви його довели до такого жалюгідного стану, як зараз. Сьогодні він прокинувся, а ви хочете, щоб він знову ходив уві сні, як всі ви!

ГРЕНОК (*підводячись, одчайдушно*). Місіс Мун... запевняю вас... я лише...

ДЕЛІЯ (*люто*). Сідайте, або я стрілятиму! Слово честі, стрілятиму!

ГРЕНОК (*одчайдушно*). Кеттл, я звертаюсь до вас... як до порядного громадянина...

КЕТТЛ (*спокійно*). Ні, докторе. Це ваша справа.

ДЕЛІЯ (*люто*). Так от: зробіть усе, щоб зовсім звільнити його від гіпнозу!

ГРЕНОК (*іде на середину кімнати, підкоряючись*). Гаразд. Але спочатку ви повинні зрозуміти, чого саме вимагаєте від мене. Він знов стане антигромадянином, безвідповідальним типом, нездатним займати належне місце в сучасному суспільстві...

ДЕЛІЯ (*з ентузіазмом*). Я знаю!

ГРЕНОК (*суворо*). Очевидною нікчемою, екстравагантним, схильним до надмірного захоплення алкоголем, сексом...

ДЕЛІЯ (*захоплено*). Знаю, знаю!

ГРЕНОК (*дуже суворо*). І ви, безперечно, станете такою ж поганою, як і він.

ДЕЛІЯ (*захоплено*). Я сподіваюсь!

ГРЕНОК (*пильно дивлячись на неї, несамовітно*). Повія!

ДЕЛІЯ (*нестямно*). І повія відповідь вам. (*Цілиться в нього*). Це ваш останній шанс. Один... Два...

ГРЕНОК (*панічно*). Зачекайте, зачекайте, я спробую! (*Повертається до Кеттла*). Ну, Кеттл... будь ласка, дивіться на мене.

КЕТТЛ (*підводячись, спокійно*). Ні, докторе. Мені набридло дивитися на вас.

За вікном світлішає: хмари розходяться, дощ вичухає.

ДЕЛІЯ (*здивовано*). Джордж!

Кеттл підходить до неї, і вони обнімаються.

КЕТТЛ. Ну, Деліє, люба, ти бачила, як усе було б, якби я залишився тут? Отже — коли ми ідемо?

ДЕЛІЯ (*в захваті*). Увечері! Зараз... Я так вирішила ще вдома. Я дзвонила, щоб сказати тобі.

КЕТТЛ. Я не знав. Тому й вирішив примусити тебе збагнути.

ГРЕНОК (*поплескуючи Кеттла по руці, здивований*). Але як же з моїм лікуванням?

КЕТТЛ. Мій дорогий, ви не зуміли б загінотизувати навіть кроля! (*Бере в Делії зброю*). Між іншим, пістолет не заряджений. (*Кидає його на крило*). Тому не здіймайте галасу.

ГРЕНОК. Не буду. Якщо ви нічого не скажете містеру Клінтону.

КЕТТЛ. Клінтон! Я не збираюсь знову зустрічатися з ним. А що?

ГРЕНОК (*конфіденційно*). Між нами, мене лише вважають психіатром. Насправді ж я спеціаліст по вуху-горлу-носу.

КЕТТЛ. А як мої вуха-горло-ніс?!

ГРЕНОК (*серйозно*). Я добре все оглянув. Все цілком нормально.

КЕТТЛ (*ведуци лікаря до лівих дверей*). Дякую вам, докторе. Мені здається, що не слід більше затримувати вас. До побачення!

ГРЕНОК. На все добре!

ДЕЛІЯ. На все добре! (*Лікар виходить*). Ми поїдемо в моїй машині. Я запакувала два чемодани, вони вже там. Тепер я можу укласти твої речі, поки ти переодягнешся.

КЕТТЛ (*здивований*). Переодягнусь? (*З огидою дивиться на свій костюм*). А, звичайно,—на мені ж цей клятий одяг.

Він зриває з себе комірць, швидко скидає піджак. Делія виходить у спальню. Кеттл підходить до радіолю і включає її. З кухні з'являється місіс Твіг з пирогом.

М-С ТВІГ (*перекрикуючи музику*). Містер Кеттл, я спекла вам пирога!

КЕТТЛ. Це чудово! Але з'єсти його доведеться вам самій. Ми ідемо. Напишу потім. Вітайте Моніку.

Моніка входить зліва.

МОНІКА. Ви самі можете привітати Моніку. Здається, ви сказали, що їдете?

КЕТТЛ. Так, Тільки ще укладемо деякі речі.

Делія входить із спальні. Вона несе чемодан, костюми.

ДЕЛІЯ. Ось, любий. (*Помічає місіс Твіг і Моніку*). О, ви тут?! (*Вона передає костюми Кеттлу, потім ставить чемодан на підлогу серед сцени, стає на коліна і починає укладати*).

МОНІКА. Якщо ви їдете вдвох, то і я з вами. Ви зможете допомогти мені.

КЕТТЛ. Що це ви кажете, Моніко?!

МОНІКА. О, не хвилюйтесь, я знаю, що ви належите їй. Я не буду робити нових спроб. Але тепер, коли інспектор пошився у дурні, він хоче помститися на мені.

М-с ТВІГ. Боюсь, що вона має рацію. Я хотіла б, щоб ви допомогли їй, бо я ані трішки не вірю отим водіям попутних грузовиків.

КЕТТЛ. Добре, місіс Твіг.

Кеттл виходить у спальню. Моніка стає на коліна біля чемодана і допомагає Делії.

МОНІКА (*із зневагою*). Тільки уявити, що я благаю когось з них підвезти мене!.. Місіс Мун, чи не хотіли б ви, щоб я була вашою покоївкою тиждень-другий?

ДЕЛІЯ. Ні, Моніко, я буду жити не так, як ви гадаєте. Але ми можемо відвезти вас до моєї се-

стри, побудете в неї ніч або дві. Вона живе в Бірмінгемі.

МОНІКА (*з підозрою*). В неї багато дітей і немає служниці?

ДЕЛІЯ. Її чоловік режисер на телестудії.

МОНІКА (*в екстазі*). Тоді їдьмо зараз!

З радіоли чути гучний пасаж. Кеттл входить із спальні, несучи одяг для пакування. Він передає його Делії. На ньому вільний легкий костюм. Місіс Твіг дивиться на нього кілька секунд, розкривши рота.

М-с ТВІГ (*кричить*). Слухайте, у мене є новина: дощ перестав іти. Я кажу — дощу нема!

Завіса швидко падає.

*З англійської переклали
Юрій ЛІДСЬКИЙ та Леонід ТЕМІС*